

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU1

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2020 inom utgiftsområde 16, som uppgår till ca 83 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner.

Utskottet har följt upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet i olika avseenden.

Ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller beslutet om statens budget inom utgiftsområde 16. I stället redovisar de sina överväganden i fyra särskilda yttranden (M, SD, V, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:1 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen.....	5
Betänkandets disposition.....	6
Utskottets överväganden.....	7
1 Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16.....	7
2 Statens budget inom utgiftsområde 16.....	19
3 Barn- och ungdomsutbildning.....	22
4 Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola.....	43
5 Universitet och högskolor.....	48
6 Forskning.....	57
7 Anslag för gemensamma ändamål.....	65
Särskilda yttranden.....	67
1. Statens budget inom utgiftsområde 16 (M).....	67
2. Statens budget inom utgiftsområde 16 (SD).....	69
3. Statens budget inom utgiftsområde 16 (V).....	72
4. Statens budget inom utgiftsområde 16 (KD).....	74
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	78
Propositionen.....	78
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20.....	79
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag.....	82
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	88

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 16

a) Anslagen för 2020

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 16 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 16 punkt 5 och avslår motionerna

2019/20:2649 av Patrick Reslow m.fl. (SD),

2019/20:2695 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 23 och 24,

2019/20:3124 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 6 och 7,

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1, 3–7, 11, 12, 14, 18, 19, 21, 24, 42, 43, 47 och 49–51,

2019/20:3202 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 11,

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 26 och 79 samt

2019/20:3297 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 1–4 och 6–8.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2020 för anslaget 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel,

2. under 2020 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag på högst 700 000 000 kronor till European Spallation Source ERIC (ESS),

3. under 2020 ställa ut statliga garantier för överbrygningslån till European Spallation Source ERIC (ESS) för konstruktionen av den europeiska spallationskällan som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 600 000 000 kronor och gäller som längst t.o.m. 2025,

4. under 2020 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om medlemskap i följande konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. Erickonsortier: Aerosols, Clouds and Trace Gases Research Infrastructure (ACTRISERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Marine Biological Resource Center (EMBRERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, European Plate Observing System (EPOS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor och European Solar Telescope (ESTERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 6 000 000 kronor och besluta om finansiering av de årliga medlemsavgifterna i följande konsortier: Council of European Social Science Data Archives (CESSDAERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN-ERIC) med en medlemsavgift på högst

1 000 000 kronor, European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine (EATRISERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor, European Research Infrastructure for Biomedical Imaging (Euro-Bioimaging-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Biobanking and Biomolecular Resources Infrastructure (BBMRI-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Social Survey (ESS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Joint Institute for VLBI in Europe (JIVE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och Integrated Carbon Observation System (ICOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 10 000 000 kronor per år,

5. under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 16 punkterna 1–4 och 6.

Stockholm den 10 december 2019

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Kristina Axén Olin (M)*, Maria Stockhaus (M)*, Patrick Reslow (SD)*, Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V)*, Marie-Louise Hänel Sandström (M)*, Robert Stenkvist (SD)*, Linus Sköld (S), Gudrun Brunegård (KD)*, Tomas Kronståhl (S), Michael Rubbestad (SD)*, Annika Hirvonen Falk (MP), Maria Nilsson (L) och Roza Güclü Hedin (S).

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2019/20:1 i de delar som gäller utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2020 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina anslagsmotioner.

I ärendet har utskottet tagit emot en gemensam skrivelse från Sveriges Kommuner och Regioner och Friskolornas riksförbund (dnr 730-2019/20).

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom *ett* beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2020 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till 83 315 865 000 kronor (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59). I detta betänkande föreslår utbildningsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden granskat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16 i budgetpropositionen. Granskningen är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller anslag inom utgiftsområde 16. I avsnitten 3–7 återges det närmare innehållet i propositionen och i motionerna. Dessutom redovisar utskottet sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag och avstyrka samtliga motionsyrkanden.

Utskottets överväganden

1 Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16

Utskottet har granskat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16 i budgetpropositionen. Nedan återges inledningsvis propositionen i de delar som rör resultatredovisningen. Det är resultatredovisningens struktur som är i fokus. Därefter beskrivs utskottets särskilda uppföljning av resultatredovisningarnas indikatorer och utskottets särskilda uppföljning av budgetpropositionens nya struktur. Utskottets tidigare behandling av resultatredovisningen sammanfattas sedan övergripande. Avslutningsvis följer utskottets bedömning av resultatredovisningen m.m.

Propositionen

Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet Utbildning och universitetsforskning omfattar verksamhetsområdena Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, Universitet och högskolor samt Forskning. I utgiftsområdet ingår även myndigheter inom områdena samt medlemsavgifter till Unesco, verksamheten vid Svenska Unescorådet och finansieringen av internationella kunskapsmätningar och utbildningsstatistik.

Den verksamhet som bedrivs inom utgiftsområdet har flera olika huvudmän. Både kommuner och enskilda kan vara huvudmän för förskolan, fritidshemmet, annan pedagogisk verksamhet, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och yrkeshögskolan medan enbart kommuner kan vara huvudmän för komvux och särsvux. Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan. Staten är också huvudman för universitet och högskolor, men det finns också ett antal enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet.

Staten använder sig av flera olika instrument för att styra den utbildningsverksamhet som bedrivs av kommuner och enskilda inom skolväsendet. Staten fastställer mål och beslutar om lagar och andra författningar som styr verksamheten. Staten följer vidare upp resultaten, utvärderar, kvalitetssäkrar och granskar verksamheten bl.a. genom uppdrag till olika myndigheter. Ett tredje styrinstrument som staten förfogar över är den tillsyn och tillståndsprövning som Skolinspektionen ansvarar för. Ett ytterligare styrinstrument utgörs av statligt finansierade utvecklingsinsatser. Riktade statsbidrag till kommunala och enskilda huvudmän står dock endast för en liten del av finansieringen av barn- och ungdomsutbildningen och vuxenutbildningen. Huvuddelen finansieras med kommunala skattemedel och generella statsbidrag.

Mål för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1 utg.omr. 16 avsnitt 2.3, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98).

Resultatredovisning för utgiftsområdet

För att följa upp hur framstående Sverige är som kunskaps- och forskningsnation gör regeringen jämförelser med andra länder. Huvuddelen av indikatorerna bygger därför på internationell statistik. I de fall det finns tidsserier att tillgå beskrivs utvecklingen flera år bakåt i tiden.

De indikatorer som regeringen valt ut för att mäta måluppfyllelsen inom utbildningsområdet på en övergripande nivå är

- befolkningens uppnådda utbildningsnivå
- unga vuxnas deltagande i utbildning
- övergången mellan olika utbildningsnivåer
- könsfördelningen bland nybörjare inom högskolans olika utbildningsinriktningar
- könsfördelningen bland undervisande och forskande personal i högskolan
- könsfördelningen bland professorer
- EU:s utbildningspolitiska riktmärken.

Till och med budgetpropositionen för 2019 användes också indikatorn *Olika ålderskohorters uppnådda utbildningsnivå*. Regeringen kompletterar dessa indikatorer med de indikatorer som mäter måluppfyllelsen på verksamhetsnivå (se nedan, resultatredovisningar för verksamhetsområdena Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola samt Universitet och högskolor).

En väl fungerande och hållbar kompetensförsörjning är enligt regeringen en förutsättning för att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation. Som komplement till de indikatorer som mäter måluppfyllelsen inom utbildningsområdet på en övergripande nivå använder regeringen därför också som bedömningsgrund en kort beskrivning av faktisk och prognostiserad utbildningsmatchning på arbetsmarknaden.

För att beskriva de framsteg som görs mot målet att Sverige ska vara en framstående forskningsnation använder regeringen de indikatorer som används för verksamhetsområdet Forskning (se resultatredovisning nedan). (Till och med budgetpropositionen för 2019 fanns det även en forskningsindikator för utgiftsområdet, *Publiceringar och citeringar av forskningsartiklar samt forskningssamarbeten*.)

I resultatanalysen kommenterar regeringen vissa indikatorer inom utbildningsområdet (befolkningens uppnådda utbildningsnivå, könsfördelningen bland professorer och EU:s utbildningspolitiska riktmärken) samt bedömningsgrunden om kompetensförsörjning. Regeringens slutsats är

bl.a. att Sverige sammantaget i flera avseenden fortsatt är en framstående kunskaps- och forskningsnation.

Resultatredovisningar för verksamhetsområdena

Regeringen delar in utgiftsområdet i fyra verksamhetsområden: Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, Universitet och högskolor samt Forskning.

Resultatredovisning för Barn- och ungdomsutbildning

Regeringens mål är att förskole-, grund- och gymnasieutbildning ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt.

Regeringen använder nio indikatorer för att mäta måluppfyllelsen för förskolan och grundskolan. De avser deltagande i förskola respektive förskoleklass, elevernas kunskapsresultat (nationella prov, årskurs 9 och OECD-studier), elevernas trygghet samt lärarbehörighet och personalens utbildning. Regeringen använder sju indikatorer för att bedöma gymnasieskolans måluppfyllelse. De avser elevernas kunskapsresultat, elevernas genomströmning (inklusive genomströmning för det underrepresenterade könet på program med ojämn könsfördelning), elevernas trygghet samt lärarbehörighet och personalens utbildning. De indikatorer som används ger enligt regeringen inte en heltäckande bild av respektive verksamhet, men de belyser de delar av måluppfyllelse och resultat som regeringen bedömer är centrala. All individbaserad statistik redovisas uppdelat på kön om dessa uppgifter är tillgängliga. Indikatorn *Lärarbehörighet och personalens utbildning* ingår i den särskilda resultatredovisningen av lärar- och förskollärsituationen i skolväsendet (se nedan).

Regeringen kommenterar inte alla indikatorer i sin resultatanalys. Regeringens slutsats är bl.a. att de indikatorer och bedömningsgrunder som redovisas ger en bild av måluppfyllelsen för förskole-, grund- och gymnasieutbildningen som visar på utmaningar när det gäller skillnader i resultat kopplat till kön och bakgrund.

Resultatredovisning för Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola

Regeringens mål för de skolformer som ingår i den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. För att bedöma måluppfyllelsen för skolformerna komvux och sfi använder regeringen indikatorer som avser antal deltagare, andel deltagare med godkänt betyg och sysselsättning efter avslutade studier. För skolformen särsvux används en indikator som avser antal deltagare. Resultatinformation som är gemensam med övriga skolväsendet redovisas i resultatredovisningen för Barn- och ungdomsutbildning och i resultatredovisningen av lärar- och

försköllärsituationen i skolväsendet. I resultatanalysen kommenterar regeringen inte indikatorerna och redovisar inte heller sin bedömning av måluppfyllelsen för den kommunala vuxenutbildningen.

Regeringens mål för yrkeshögskolan är att säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd för eftergymnasiala yrkesutbildningar fördelas effektivt och att utbildningarna håller hög kvalitet. För att bedöma yrkeshögskolans måluppfyllelse använder regeringen en indikator som avser andel examinerade som har ett arbete efter avslutad utbildning och ytterligare en indikator där det specificeras att arbetet ska vara inom utbildningsområdet. I resultatanalysen kommenterar regeringen båda indikatorerna och gör bedömningen att yrkeshögskolans måluppfyllelse är god när det gäller att tillgodose arbetsmarknadens behov av den eftergymnasiala yrkeskompetens som högskolan inte tillhandahåller.

Resultatredovisning för Universitet och högskolor

Regeringens mål är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt.

Regeringen använder sju indikatorer för att bedöma måluppfyllelsen för universitet och högskolor: resultat av Universitetskanslersämbetets (UKÄ) kvalitetsutvärderingar, UKÄ:s beslut om tillstånd att utfärda examina, andel disputerade lärare vid universitet och högskolor, prestationsgrad i utbildning på grundnivå och avancerad nivå, genomströmning i utbildning på forskarnivå, vetenskaplig produktion och förmåga att attrahera externa medel för forskning. Resultat för indikatorn *Vetenskaplig produktion* presenteras i resultatredovisningen för verksamhetsområdet Forskning. I övrigt redovisar regeringen ett urval av andra bedömningsgrunder för att beskriva universitets och högskolors utveckling.

I resultatanalysen kommenterar regeringen nästan alla indikatorer. Regeringens slutsats är bl.a. att det finns skillnader i verksamhetens effektivitet mellan lärosäten och utbildningsområden.

Resultatredovisning för Forskning

Regeringens mål är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar upp mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

Regeringen använder fem indikatorer för att bedöma måluppfyllelsen för verksamhetsområdet Forskning. Som ett mått på vetenskaplig produktivitet används två indikatorer som rör antal vetenskapliga artiklar som publicerats i vissa sammanhang. Som ett mått på vetenskapligt genomslag används två indikatorer som rör andel vetenskapliga artiklar som är bland de mest citerade. Regeringen använder en ny indikator för att mäta jämställdhet inom forskningen vid universitet och högskolor, nämligen *Könsfördelning för professorer, lektorer och meriteringsanställda*.

I resultatanalysen kommenterar regeringen indikatorerna och gör bl.a. bedömningen att Sveriges konkurrenskraft mätt med dessa mått inte har stigit under perioden. Vidare konstaterar regeringen att andelen kvinnor bland professorer har ökat med 10 procent de senaste tio åren.

Resultatredovisning av lärar- och förskollärsituationen i skolväsendet

Utbildningsutskottet har tidigare framhållit att det är angeläget att få en samlad redovisning av skolans personalsituation (bet. 2014/15:UbU1). Regeringen ger därför en särskild resultatredovisning av lärar- och förskollärsituationen i skolväsendet i budgetpropositionen.

I redovisningen använder regeringen indikatorer för personalens utbildning (andel som har pedagogisk högskoleexamen i olika skolformer), lärares legitimation och behörighet (andel med legitimation och behörighet i olika skolformer), lärar- och förskollärarytbildning (antal sökande, antal antagna, antal nybörjare och antal examinerade på olika utbildningar) samt lärar- och förskollärarytbehov (rekryteringsbehov, examinationsbehov, beräknad examination och andel arbetsgivare med personalbrist).

Regeringen redovisar resultaten för personalsituationen per skolform, utvecklingen för lärar- och förskollärarytbildningarna, Skolverkets och UKÄ:s prognoser över skolväsendets behov av lärare och förskollärare samt huvudmännens bedömning av personalsituationen. Regeringen beskriver också beslutade, pågående och genomförda statliga insatser för att påverka tillgången till utbildade lärare och förskollärare. Regeringen konstaterar att yrkets attraktionskraft dock är en fråga för både staten och skolhuvudmännen.

I resultatanalysen kommenterar regeringen nästan alla indikatorer. Regeringens slutsats är bl.a. att indikatorerna visar en tudelad bild av lärar- och förskollärsituationen i skolväsendet. Antalet barn och elever ökar generellt samtidigt som vissa personalgrupper ökar medan andra minskar. Lärarbristen förklaras enligt regeringen av att det ökade antalet barn och elever inte motsvaras av ett ökat antal examinerade lärare.

Utskottets uppföljning av resultatredovisningarnas indikatorer

Regeringen har delat in utgiftsområdet i flera verksamhetsområden. Över åren har det totala antalet områden varierat beroende på hur förskolan, grundskolan och gymnasieskolan indelats, liksom annan eftergymnasial utbildning än högskolan. Resultaten redovisas dels övergripande för utgiftsområdet, dels per verksamhetsområde. Dessutom lämnar regeringen sedan 2016 en särskild resultatredovisning av lärar- och förskollärsituationen i skolväsendet efter önskemål från utskottet. För budgetpropositionen för 2020 innebär det att regeringen presenterar sex olika resultatredovisningar (se ovan). Utskottet har i tidigare uppföljningar pekat på behovet av att samordna de olika resultatredovisningarna och vill i den nu aktuella uppföljningen peka på de

dubblingar eller överlappningar som finns för några indikatorer i resultatredovisningarna.

Utskottets tidigare uppföljningar

2017 följde utskottet upp resultatindikatorerna för själva utgiftsområdet samt för ett av verksamhetsområdena, nämligen Forskning (bet. 2016/17:UbU1). Utskottet kunde då konstatera att regeringen använde måtten antalet publiceringar och citeringar av forskningsartiklar som indikatorer både för hela utgiftsområdet i den del som avser forskning och för verksamhetsområdet Forskning. Som datakälla användes dock olika tidskriftsdatabaser, och i det ena fallet gjordes jämförelsen för ett år, medan långa tidsserier användes i det andra fallet. Sverige jämfördes också med delvis olika länder. För hela utgiftsområdet benämndes indikatorn *Publiceringar och citeringar av forskningsartiklar* och mättes som antalet artiklar med svenska författare, fältnormaliserade medelciteringar av vetenskapliga artiklar och andelen artiklar som är bland de 10 procent mest citerade artiklarna i världen. För verksamhetsområdet Forskning användes indikatorer som mäts som antalet vetenskapliga artiklar i Sverige och några andra länder samt genomsnittligt antal fältnormaliserade citeringar per artikel för Sverige och några andra länder och för olika vetenskapsområden i Sverige. Utskottet önskade att regeringen antingen skulle tydliggöra skillnaderna mellan de båda resultatredovisningarna eller samordna resultatredovisningarna mer.

I sammanhanget nämndes att regeringen använde indikatorerna för verksamhetsområdet Forskning även för verksamhetsområdet Universitet och högskolor för att följa upp målet att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt.

Även 2018 noterade utskottet att indikatorerna för verksamhetsområdet Forskning hade en annan utformning än den som användes vid resultatredovisningen för hela utgiftsområdet för forskning.

Utskottets aktuella uppföljning

Utskottet har gått igenom indikatorerna i samtliga resultatredovisningar för att identifiera eventuella dubblingar eller överlappningar. Resultatet sammanfattas nedan och presenteras även på indikatornivå utifrån vad indikatorerna mäter – utbildning, forskning respektive personal.

Sammanfattningsvis visar genomgången av indikatorerna på utbildningsområdet att det finns dubblingar eller överlappningar mellan en av indikatorerna för utgiftsområdet, nämligen den som omfattar EU:s åtta olika utbildningspolitiska riktmärken, och andra indikatorer som används för utgiftsområdet (utbildningsdelen) respektive för de tre verksamhetsområdena Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola samt Universitet och högskolor. Indikatorerna på forskningsområdet används såväl för utgiftsområdet (forskningsdelen) som för

verksamhetsområdena Universitet och högskolor samt Forskning. Indikatorer om könsfördelningen bland högskolans personal används såväl för utgiftsområdet (utbildningsdelen) som för verksamhetsområdet Forskning. Delar av den särskilda redovisningen av skolväsendets personal används även för verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning och skolformen kommunernas vuxenutbildning.

Indikatorer om utbildning

För att mäta måluppfyllelsen för utgiftsområdet (utbildningsdelen) använder regeringen bl.a. EU:s utbildningspolitiska riktmärken. Ett av riktmärkena avser andel barn som går i förskolan och ett annat avser andel lågpresterande elever i OECD-studier. Inom verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning använder regeringen två liknande indikatorer, *Delta i förskola* och *Elevresultat i OECD-studier*.

Ett annat av EU:s utbildningspolitiska riktmärken avser andel unga vuxna som är sysselsatta tre år efter examen på gymnasial eller eftergymnasial nivå. Inom verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning redovisar regeringen Skolverkets uppgifter om ungdomars etablering på arbetsmarknaden efter gymnasieexamen. För att bedöma den kommunala vuxenutbildningens måluppfyllelse använder regeringen bl.a. indikatorn *Sysselsättning efter avslutade studier*. För att bedöma yrkeshögskolans måluppfyllelse använder regeringen indikatorerna *Andelen examinerade som har ett arbete året efter avslutad utbildning* respektive *Andelen examinerade som har ett arbete inom utbildningsområdet året efter avslutad utbildning*. Inom verksamhetsområdet Universitet och högskolor redovisar regeringen SCB:s och UKÄ:s uppgifter om högskoleutbildades etablering på arbetsmarknaden.

En av de indikatorer som regeringen valt ut för att mäta måluppfyllelsen för utgiftsområdet är unga vuxnas deltagande i utbildning (andel 20–29-åringar som deltar i utbildning på hel- eller deltid). Indikatorn jämför Sverige med övriga OECD. EU har ett liknande utbildningspolitiskt riktärke, och det avser vuxnas deltagande i utbildning (andel 25–64-åringar som deltagit i någon form av utbildning de senaste fyra veckorna).

En annan indikator som regeringen valt ut för att mäta måluppfyllelsen för utgiftsområdet är befolkningens uppnådda utbildningsnivå (andel 25–64-åringar som har minst två års eftergymnasial utbildning). Indikatorn jämför Sverige med övriga OECD. EU har ett liknande utbildningspolitiskt riktärke, och det avser andel 30–34-åringar med minst två års eftergymnasial utbildning.

Indikatorer om forskning

De indikatorer som används för att beskriva forskningsdelen i målet för utgiftsområdet används även för verksamhetsområdena Universitet och högskolor samt Forskning.

Indikatorer om personal

För att mäta målpuppfyllelsen för utgiftsområdet (utbildningsdelen) använder regeringen indikatorerna *Könsfördelningen bland undervisande och forskande personal i högskolan* och *Könsfördelningen bland professorer*. I budgetpropositionen för 2020 använder regeringen en ny, liknande indikator för verksamhetsområdet Forskning, nämligen *Könsfördelning för professorer, lektorer och meriteringsanställda*. För att bedöma universitets och högskolors målpuppfyllelse använder regeringen indikatorn *Andel disputerade lärare vid universitet och högskolor*.

I budgetpropositionens inledande kapitel om utgiftsområdet finns regeringens särskilda resultatredovisning av lärar- och förskollärsituationen i skolväsendet. Redovisningen omfattar de skolformer som ingår i skolväsendet. Inom verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning använder regeringen indikatorn *Läraryrke och personalens utbildning* med hänvisning till den särskilda resultatredovisningen. För skolformen kommunernas vuxenutbildning hänvisar regeringen också till den särskilda resultatredovisningen.

Utskottets uppföljning av budgetpropositionens nya struktur

Utöver förslaget till riksdagsbeslut består budgetpropositionen huvudsakligen av tre delar:

- Resultatredovisningen (en redovisning av indikatorer och resultat samt analys och slutsatser).
- Politikens inriktning (en beskrivning av reformer och satsningar).
- Budgetförslaget (bemyndiganden och ramanslag).

En förutsättning för att man ska kunna följa en verksamhet från resultatredovisningen över politikens inriktning till budgetförslaget är att de tre delarna har samma indelningsgrund. För utgiftsområde 16 har dock kapitlen och avsnitten i de tre delarna varit indelade efter olika grunder: resultatredovisningen har varit indelad efter verksamhetsområde med ett kapitel per område, politikens inriktning har presenterats i ett eget kapitel som varit indelat i olika avsnitt och budgetförslaget har varit indelat i fyra anslagsgrupper.

2014 uppmärksammade utskottet att kapitel- och avsnittsindelningar i propositionen kunde utvecklas för att öka läsbarheten för den som vill följa en verksamhet från resultatredovisningen över politikens inriktning till budgetförslaget. Utskottet menade att det också skulle kunna minska läsarens känsla av att texter upprepas och överlappar varandra (bet. 2013/14:UbU1, bilaga 5, tabell 1).

2015 beklagade utskottet att det inte hade skett någon utveckling i denna del och underströk vikten av att en utveckling skulle ske i denna riktning så att kopplingen mellan resultat och budgetförslag kunde bli tydligare för varje verksamhet och också kunde följas över tid (bet. 2014/15:UbU1). 2016

välkomnade utskottet därför att kapitlet om politikens inriktning då hade delats in i sex avsnitt med rubriker som tydligt var kopplade till verksamhetsområdena. Utskottet såg dock gärna att utvecklingen fortsatte i denna del (bet. 2015/16:UbU1).

Regeringen har strukturerat budgetpropositionen för 2020 på ett nytt sätt. Den största skillnaden är att de båda kapitlen Politikens inriktning respektive Budgetförslaget har tagits bort. Det finns fortfarande ett kapitel per verksamhetsområde: Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, Universitet och högskolor samt Forskning. I varje kapitel finns det nu, utöver avsnittet om resultatredovisningen, ett avsnitt om politikens inriktning och ett avsnitt om budgetförslaget. Det betyder att man kan följa en verksamhet från resultatredovisningen över politikens inriktning till budgetförslaget. Sist i propositionen finns ett kapitel om anslagen för gemensamma ändamål.

Det inledande kapitlet om utgiftsområdet finns kvar i propositionen. Det innehåller som tidigare en beskrivning av utgiftsområdets omfattning och utgiftsutveckling samt utgiftsområdets mål. Det innehåller också som tidigare en övergripande resultatredovisning för hela utgiftsområdet och en resultatredovisning av lärar- och förskollärsituationen i skolväsendet efter ett tidigare önskemål från utskottet. En nyhet är att det i kapitlet nu även finns ett avsnitt om politikens inriktning. I avsnittet ger regeringen inledningsvis en övergripande beskrivning av politikens inriktning för utgiftsområdet. Därefter presenterar regeringen sin inriktning på politiken för kompetensförsörjning, lärarförsörjning och den internationella verksamheten inom utgiftsområdet.

Tidigare behandling

Åren 2012–2016 följde utskottet upp regeringens resultatredovisning med fokus på form- och strukturfrågor för att öka läsbarheten och förståelsen av utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning. År 2017 följdes resultatindikatorerna upp i två avseenden: skälen för valet av indikatorer och användningen av indikatorerna i resultatanalysen. År 2018 fokuserade utskottet på kvaliteten i resultatanalysen. Mot bakgrund av att de riktade statsbidragen inom skolområdet hade ökat i antal och omfattning följde utskottet 2015–2018 upp sådana riktade statsbidrag över tid inom ramen för sin årliga genomgång av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16. I budgetpropositionen för 2019 lämnade regeringen en resultatredovisning men avstod från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten med anledning av att propositionen hade beslutats av en övergångsregering. Utskottet gjorde då inte heller några särskilda iakttagelser om resultatredovisningen.

Utskottets bedömning

Utskottet välkomnar de förändringar av resultatredovisningen som regeringen har gjort med anledning av de iakttagelser som utskottet har fört fram i tidigare budgetbetänkanden. Utskottet ser positivt på att Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) fortsätter arbetet med att utveckla mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. Utskottet har förståelse för att det är ett långsiktigt arbete och sätter stort värde på en fortsatt dialog. I det följande redovisas de iakttagelser som utskottet gjort med anledning av budgetpropositionen för 2020. Uppföljningen fokuserar i år återigen på form- och strukturfrågor för att öka läsbarheten och förståelsen av utgiftsområdet.

Resultatredovisningen

Utskottet noterar att regeringen har infört en ny bedömningsgrund för utgiftsområdet (utbildningsdelen), nämligen kompetensförsörjning. Utskottet kan konstatera att regeringen sedan tidigare redovisar uppgifter och indikatorer som rör sysselsättning efter studier. Genom bl.a. regeringens resultatredovisning följer utskottet särskilt frågor som rör lärarförsörjningen, såväl inom skolväsendet som för högre utbildning. Kompetensförsörjning är en relevant aspekt av målet för utgiftsområdet och därmed en viktig del i regeringens resultatredovisning till riksdagen, anser utskottet.

Utskottet har tidigare uppmärksammat att det helt saknas indikatorer för vissa skolformer, t.ex. sameskolan, specialskolan, fritidshemmet, grundsärskolan och gymnasiesärskolan, även om vissa uppgifter redovisas om eleverna och verksamhetens kostnader. Utskottet vill framhålla att det ännu inte har skett någon utveckling i denna del. Utskottet vill därför nu se att regeringen utvecklar resultatredovisningen för dessa skolformer, särskilt mot bakgrund av Riksrevisionens iakttagelser. I en nyligen genomförd granskning av grundsärskolan konstaterar Riksrevisionen att regeringens rapportering till riksdagen om måluppfyllelsen för grundsärskolan är bristfällig (RiR 2019:13). I en tidigare granskning av samisk utbildning bedömde Riksrevisionen att måluppfyllelsen i flera avseenden var låg när det gäller de statliga insatserna för samisk utbildning (RiR 2017:15). Därutöver ska en pågående utredning kartlägga vilka utvecklingsområden som finns i den utbildning som bedrivs i fritidshemmet (dir. 2018:102). Av direktiven framgår att det finns brister i bl.a. ledning, styrning och uppföljning av fritidshemmets verksamhet. Det finns även brister i huvudmännens resursfördelning och en brist på behöriga pedagoger.

Utskottet noterar att regeringen tidigare aviserade en översyn av indikatorerna för verksamhetsområdet Forskning mot bakgrund av att nya mål användes för området, nämligen 2016 års forskningspolitiska mål. Utskottet kan konstatera att samma indikatorer som tidigare fortfarande används och att målet enligt regeringen kan komma att ändras i samband med nästa forskningspolitiska proposition.

Utskottet är positivt till att regeringen även redovisar andra uppgifter än resultatindikatorer för att beskriva utvecklingen inom verksamhetsområdena, som t.ex. uppgifter om verksamhetens omfattning. Det ger en bredare förståelse för området, menar utskottet.

I resultatanalysen för utgiftsområdet noterar utskottet att regeringen endast kommenterar de indikatorer som mäter måluppfyllelsen inom utbildningsområdet. Regeringen drar ändå slutsatsen att Sverige sammantaget fortsatt är en framstående kunskaps- och forskningsnation i flera avseenden. För forskningsområdet använder regeringen de indikatorer som presenteras inom verksamhetsområdet Forskning. Utskottet konstaterar att kopplingen till dessa indikatorer kunde ha varit tydligare i resultatanalysen för utgiftsområdet.

I resultatanalysen för verksamhetsområdena noterar utskottet att regeringen inte kommenterar alla indikatorer för barn- och ungdomsutbildning. Indikatorerna för kommunal vuxenutbildning kommenteras inte alls, medan de båda indikatorerna för yrkeshögskolan kommenteras. Nästan alla indikatorer kommenteras för universitet och högsolor och samtliga indikatorer för forskning. Utskottet vill mot denna bakgrund återigen lyfta behovet av en tydligare koppling till indikatorerna i resultatanalyserna, liksom en mer systematisk genomgång av samtliga indikatorers utfall. Utskottet vill också återigen framhålla vikten av att en bedömning av måluppfyllelsen konsekvent redovisas för samtliga verksamhetsområden. En omfattande och växande verksamhet som kommunal vuxenutbildning bör regeringen kunna uttala sig om måluppfyllelsen för, anser utskottet.

Utskottet välkomnar den särskilda resultatredovisningen av lärar- och förskollärarsituationen i skolväsendet. I resultatanalysen noterar utskottet att regeringen kommenterar nästan alla indikatorer. Utskottet konstaterar att läget fortfarande är bekymmersamt trots olika statliga insatser och fortsätter att följa utvecklingen noga.

En samordning av resultatinformationen

Regeringen presenterar flera resultatredovisningar i budgetpropositionen: för utgiftsområdet (utbildningsdelen), för lärar- och förskollärarsituationen i skolväsendet och för varje verksamhetsområde. Utskottet har tidigare pekat på behovet av att samordna de olika resultatredovisningarna och har ovan i sin genomgång av resultatredovisningarnas indikatorer pekat på de dubbleringar och överlappningar som finns för några indikatorer inom utgiftsområdet, mellan utgiftsområdet och verksamhetsområden, mellan verksamhetsområden samt även i förhållande till den särskilda resultatredovisningen av skolväsendets personal.

En integrering av verksamhetsresultaten i utgiftsområdesanalysen

Tidigare bedömde regeringen måluppfyllelsen för respektive verksamhetsområde och inte samlat för hela utgiftsområdet. Utskottet önskade då att regeringen övervägde hur den skulle kunna bedöma måluppfyllelsen samlat för hela utgiftsområdet. 2016 följde regeringen för första gången upp måluppfyllelsen för hela utgiftsområdet. Utskottet skulle nu gärna se en

utveckling där resultaten för verksamhetsområdena integreras i resultatanalysen för utgiftsområdet. Det förutsätter, enligt utskottets bedömning, att särskilda resultatredovisningar görs för verksamhetsområdena även i fortsättningen. Indikatorerna inom verksamhetsområdena behöver då ha en koppling till indikatorerna och bedömningsgrunderna för utgiftsområdet. Det förutsätter i sin tur en sådan samordning av resultatinformationen som utskottet efterfrågar ovan. På sikt skulle det kunna leda till en mer samlad resultatredovisning i förhållande till målet för utgiftsområdet, vilket utskottet anser vore önskvärt.

Budgetpropositionens nya struktur

Utskottet välkomnar regeringens nya struktur för budgetpropositionen. Utskottet har tidigare önskat att kapitel- och avsnittsindelningar i propositionen kunde utvecklas för att öka läsbarheten för den som vill följa en verksamhet från resultatredovisningen över politikens inriktning till budgetförslaget. Utskottet menade att kopplingen mellan resultat och budgetförslag på så vis blir tydligare och också kan följas över tid. Utskottet ser med stor tillfredsställelse på att en sådan utveckling nu har skett.

En nyhet är att det nu i budgetpropositionens inledande kapitel om utgiftsområdet även finns ett avsnitt om politikens inriktning. I avsnittet ger regeringen inledningsvis en övergripande beskrivning av politikens inriktning för utgiftsområdet. Därefter presenterar regeringen sin inriktning på politiken för kompetensförsörjning, lärarförsörjning och den internationella verksamheten inom utgiftsområdet. Utskottet menar att det inte är helt tydligt hur beskrivningen av politikens inriktning i detta avsnitt förhåller sig till avsnitten om politikens inriktning och budgetförslag i kapitlen om de olika verksamhetsområdena.

Anslagen

Statsbudgetens anslag är riksdagens viktigaste instrument för att fördela medel till olika ändamål. Enligt regeringsformen får anslag inte användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt. I budgetpropositionen för 2014 såg regeringen genomgående över utformningen av anslagens ändamål för att göra den tydligare och mer enhetlig. Utskottet välkomnar mot denna bakgrund särskilt att rubriken Ändrat anslagsändamål införts under rubriken Ändamål för att tydliggöra en ändring av anslagsändamålet för anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*. Utskottet ser gärna att en sådan rubrik används genomgående när det är aktuellt med en sådan ändring.

Utskottet är, liksom tidigare, positivt till att det under varje anslag finns en tabell som härleder anslagsnivån. Utskottet vill dock återigen understryka vikten av transparenta förslag till anslagsbeslut. Utskottet kan konstatera att det är svårt att förstå vilka medel som ingår i ett anslagsbeslut när basen för anslagsberäkningen, dvs. föregående års anvisade medel, består av olika komponenter som ackumulerats över tid.

2 Statens budget inom utgiftsområde 16

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Propositionen

Omfattning, mål och resultatanalys

Utgiftsområdet omfattar utgifter för utbildning inom skolväsendet (inklusive kommunal vuxenutbildning), yrkeshögskolan samt universitet och högskolor. Även utgifter för myndigheter inom utbildningsområdet omfattas. Likaså omfattas utgifter för statlig finansiering av forskning och forskningsmyndigheter.

Huvudmannskap för olika skolformer och verksamheter inom utgiftsområdet varierar, liksom finansieringsformerna. Staten styr genom finansiering, reglering och uppställda mål, tillsyn och tillståndsprövning samt uppföljning och kvalitetssäkring.

De totala kostnaderna för utbildningsväsendet uppgick 2018 till 393,7 miljarder kronor, vilket utgör 8,2 procent av bruttonationalprodukten (BNP). När det gäller forskningsfinansiering uppskattas att statens investeringar, bidragen från EU:s ramprogram, övriga offentliga investeringar i FoU och företagens investeringar i FoU sammantaget uppgick till 157 miljarder kronor 2018, vilket motsvarar 3,28 procent av BNP.

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1 utg.omr. 16 avsnitt 2.3, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Sammantaget är Sverige enligt regeringen i flera avseenden fortsatt en framstående kunskaps- och forskningsnation. Befolkningens uppnådda utbildningsnivå har varit stigande och andelen med minst två års eftergymnasial utbildning har varit högre än både OECD- och EU-genomsnittet den senaste tioårsperioden. De senaste internationella kunskapsmätningarna pekar på att resultatförsämringen inom skolan har vänt och en viss uppgång kan skönjas. Bilden är dock enligt regeringen inte entydigt positiv. Sverige uppnår inte det europeiska målet om att andelen lågpresterande i matematik, läsförståelse och naturvetenskap i PISA ska vara lägre än 15 procent, trots förbättringen i den senaste PISA-undersökningen. Bland annat är enligt regeringen andelen pojkar som presterar lågt i läsförståelse oroväckande hög.

För att bevara och värna Sveriges position som en framstående kunskaps- och forskningsnation är det enligt regeringen avgörande att

kompetensförsörjningen är välfungerande. En stor utmaning framöver blir att tillgodose behovet av olika utbildningsgrupper på arbetsmarknaden och att trygga Sveriges kompetensförsörjning.

Övergripande om politikens inriktning för utgiftsområdet

Målet med regeringens politik är att värna Sveriges position som en ledande kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet. Huvudprioriteringarna för politiken är att höja kunskapsresultaten och öka jämlikheten i skolan. Den fria forskningen ska värnas samtidigt som forskningspolitiken ska svara mot globala och nationella samhällsutmaningar.

Ett modernt utbildningssystem möjliggör ett livslångt lärande som ger varje människa möjlighet att växa och fylla på med kunskap under hela livet. Utbildning och bildning ger kunskaper och perspektiv som möjliggör personlig utveckling och skapar förutsättningar för ett aktivt deltagande i ett demokratiskt samhälle. Alla barn, unga och vuxna ska ges förutsättningar att pröva och utveckla sin förmåga och sina kunskaper till sin fulla potential oberoende av sociala och ekonomiska förhållanden, ålder, könstillhörighet och funktionsnedsättning. Genom god tillgång till utbildning genom hela livet och i hela landet som möter arbetsmarknadens behov ökar individens möjlighet till etablering på arbetsmarknaden och till omställning under arbetslivet.

Jämställdhetspolitikens delmål om jämställd utbildning präglar regeringens utbildningspolitik och arbetet inom utgiftsområdet.

Genom utbildningspolitiken bidrar regeringens politik även till genomförandet av FN:s Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen, särskilt mål 4 God utbildning för alla.

Samtidigt som det finns många som kan arbeta har välfärden och näringslivet svårt att hitta den kompetens de behöver. Bristen på kompetens är ett tillväxthinder för svenska företag och minskar möjligheten att bibehålla och utveckla kvaliteten i välfärden. Regeringen genomför därför ett omfattande kunskapslyft med satsningar inom hela utbildningssektorn, från gymnasieskola, vuxenutbildning, yrkeshögskola och folkbildning till högskola och universitet. Kunskapslyftet beräknas under 2020 omfatta ca 93 000 statligt finansierade utbildningsplatser inom regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux), yrkeshögskolan, folkhögskolan samt inom universitet och högskolor.

Regeringen prioriterar arbetet för att få fler att vilja bli och förbli lärare. Det kräver ett fortsatt strategiskt arbete för att regeringens samlade åtgärder ska kunna svara mot de stora behov som finns och kommer att finnas i skolan framöver. Lärar- och förskollärarytbildningarna byggs ut och rekryteringen till utbildningarna måste fortsätta öka och breddas.

Inom utgiftsområdet bedrivs en omfattande internationell verksamhet som bidrar till uppfyllelse av målet att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet. Det internationella

samarbetet inom utgiftsområdet sker framför allt inom EU, OECD, Nordiska ministerrådet, Europarådet och Unesco.

Budgetförslag

Regeringen föreslår att 83 315 865 000 kronor anvisas till 104 anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Utgiftsområdet är indelat i fyra verksamhetsområden. Mer än hälften av alla medel (47 miljarder kronor) avsätts för området Universitet och högskolor. En fjärdedel av alla medel (22 miljarder kronor) avsätts för området Barn- och ungdomsutbildning, varav 19,5 miljarder kronor avser utgifter för statliga bidrag. En tiondel av alla medel (8 miljarder kronor) avser området Forskning, med anslag till bl.a. forskning och forskningens infrastruktur. Drygt 5 miljarder kronor avser statsbidrag för området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola.

Därutöver avsätts ungefär 160 miljoner kronor till anslag för gemensamma ändamål som t.ex. Sveriges medlemsavgift till Unesco. Regeringen föreslår också beställningsbemyndiganden under tretton anslag på sammanlagt närmare 47 miljarder kronor. I bilaga 2 och 3 till betänkandet finns det en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2020 och beställningsbemyndiganden.

Vidare föreslås ett antal bemyndiganden för regeringen, bl.a. att besluta om bidrag till forskningsanläggningen ESS (European Spallation Source) på högst 700 miljoner kronor.

Motionerna

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit alternativ till regeringens förslag för vissa anslag.

I förhållande till regeringens förslag till budget föreslår Moderaterna en minskning av anslagsnivån för utgiftsområdet med 1,9 miljarder kronor. Sverigedemokraterna föreslår att anslagsnivån för utgiftsområdet ökar med 513 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslagsnivån för utgiftsområdet om drygt 3 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag. Kristdemokraterna föreslår att anslagsnivån för utgiftsområdet ökas med 925 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

En sammanställning av motionärernas anslagsförslag för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i bilaga 2 till betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker punkterna 1–6 i propositionen om anslag och bemyndiganden och avstyrker motionerna. I avsnitten 3–7 nedan redogörs närmare för innehållet i propositionen och motionerna samt för skälen till utskottets ställningstagande.

3 Barn- och ungdomsutbildning

Propositionen

Omfattning, mål och resultatanalys

Verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning omfattar förskola, annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, fritidshem, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Hösten 2018 var drygt en halv miljon barn inskrivna i förskolan eller 84,8 procent av landets alla 1–5-åringar. Läsåret 2018/19 gick drygt en miljon elever i grundskolan och ca 350 000 elever i gymnasieskolan. Totalt kostade verksamheten 280,6 miljarder kronor 2018.

För verksamhetsområdet anger regeringen följande mål. Förskole- och grundskoleutbildning ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt oberoende av kön. Svensk gymnasieutbildning ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla unga kvinnor och män i gymnasieskolan och i gymnasiesärskolan ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Regeringens mål för verksamhetsområdet sammanfaller i huvudsak med syftet för utbildningen inom skolväsendet som det uttrycks i skollagen (2010:800).

Regeringen redovisar resultaten inom området och drar bl.a. följande slutsatser (avsnitt 3.3.4 i propositionen). Ökningen av antalet deltagande barn och elever i verksamheterna är en tydlig trend, med undantag för pedagogisk omsorg. Det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 i grundskolan har ökat med 5,1 meritpoäng jämfört med våren 2017. Skillnaden mellan flickors och pojkars meritpoäng har minskat jämfört med 2017. Behörigheten till gymnasieskolans nationella program har ökat, men nivån i ett längre perspektiv är fortsatt låg. Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram har generellt ökat jämfört med 2017, men skillnaderna mellan elevgrupper och kön är stora. Många nyanlända elever som inte når behörighet till nationella program går i stället vidare till introduktionsprogram. Övergången till nationella program och annan utbildning är låg. När det gäller genomströmningen i gymnasieskolan är det alldeles för många ungdomar som lämnar en påbörjad gymnasieutbildning utan att fullfölja sina studier.

Redovisade tillkännagivanden

Regeringen redovisar behandlingen av åtta tillkännagivanden inom verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning (avsnitt 3.5 och 3.6 i propositionen). Dessa avser

- trygghet och studiero i skolan
- möjligheter till fjärrundervisning
- grundläggande behörighet till högskolan

- en breddad och förstärkt lärlingsutbildning
- digitaliserade nationella prov med extern rättning
- studie- och yrkesvägledning.

Enligt regeringen får tillkännagivandet om grundläggande behörighet till högskolan anses slutbehandlat. Övriga tillkännagivanden är enligt regeringen inte slutbehandlade.

Politikens inriktning

Fokus i skolan ska vara på kunskap och bildning. Genom utbildningen ska alla elever ges likvärdiga möjligheter att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Därigenom lägger skolan grunden för vårt samhälles välbefinnande och våra barns framtid. Sverige ska ha höga ambitioner som en kunskapsnation. Den enskilda elevens kunskaper och ansträngningar står i fokus, och en politik ska föras som förbättrar skolresultat, stärker ordning och reda i klassrummet och ger mer likvärdiga förutsättningar för alla elever att klara skolan. Därför investerar regeringen i en jämlik kunskapsskola. En avgörande faktor för att höja resultaten i skolan är undervisningens kvalitet. Alla elever ska därför få möta kunniga och kompetenta lärare och det pedagogiska arbetet ska ledas av skickliga skolledare. För att åstadkomma detta behöver skolprofessionernas attraktivitet ökas och förutsättningarna för deras uppdrag stärkas. Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. För individen innebär en slutförd gymnasieutbildning ökade möjligheter till arbete eller fortsatta studier. Men gymnasieskolan är också basen i näringslivets och välfärdens kompetensförsörjning. Att fler unga, både kvinnor och män, går klart gymnasieskolan är därmed en förutsättning för Sveriges fortsatta utveckling och välbefinnande.

I avsnittet Politikens inriktning redogör regeringen för initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området (avsnitt 3.6 i propositionen). I det följande redovisas några större satsningar.

Regeringen föreslår att det statliga stödet för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling ska förstärkas i enlighet med förslaget från 2015 års Skolkommision. Bidraget kommer därmed att uppgå till nära 4,9 miljarder kronor 2020. År 2021 är bidraget beräknat att uppgå till 6,2 miljarder kronor. Fortbildningsinsatsen Specialpedagogik för lärande föreslås förlängas och vidgas till fler skolformer. Ett nytt, samlat bidrag för karriärsteg för förstelärare föreslås, där en del av medlen viktas så att förstelärare på skolor med svåra förutsättningar ges ett statligt lönetillägg på 10 000 kronor i månaden. Regeringen föreslår även att den behörighetsgivande utbildningen Lärarlyftet förlängs och förstärks. En förstärkning föreslås av bidraget för lärarassistenter med 500 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2020. Regeringen föreslår att Skolverket får förstärkning av medel med 16 miljoner kronor fr.o.m. 2020 för arbetet med digitalisering av nationella prov och att Skolinspektionen får förstärkning av medel med 16 miljoner kronor fr.o.m. 2020 för bl.a. en ökande mängd tillsyn utifrån individärenden.

Budgetförslag

Regeringen föreslår sexton anslag inom området Barn- och ungdomsutbildning om sammanlagt 21,9 miljarder kronor.

Fem anslag om sammanlagt 2,4 miljarder kronor avser förvaltningsutgifter för myndigheter: 1:1 *Statens skolverk*, 1:2 *Statens skolinspektion*, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, 1:4 *Sameskolstyrelsen* och 1:12 *Skolforskningsinstitutet*.

Elva anslag om sammanlagt 19,5 miljarder kronor avser utgifter för statliga bidrag: 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, 1:6 *Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan*, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.*, 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.*, 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet*, 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*, 1:11 *Fler anställda i lågstadiet*, 1:13 *Praktiknära skolforskning*, 1:14 *Bidrag till lärarlöner*, 1:15 *Särskilda insatser inom skolområdet* och 1:16 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling*.

Regeringen föreslår bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för sju av dessa statsbidragsanslag: 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, 1:6 *Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan*, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.*, 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*, 1:13 *Praktiknära skolforskning*, 1:14 *Bidrag till lärarlöner* och 1:16 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling*.

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för barn- och ungdomsutbildning (avsnitt 3.7 i propositionen). Under varje anslag återfinns anslagsutvecklingen i en tabell: utfall och anslagssparande för 2018, anslag och utgiftsprognos för 2019, regeringens förslag för 2020 och regeringens beräkning av anslaget för 2021 och 2022. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå och beräknad anslagsnivå. Det finns också en s.k. härledningstabell där det framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, överföring till eller från andra anslag eller beslut om en ökning eller minskning av anslaget. Under anslagen för Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen återfinns också en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Anslag för myndigheters förvaltning

Anslaget 1:1 Statens skolverk

Regeringen anger att anslaget får användas för Statens skolverks förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 135 892 000 kronor för 2020 för bl.a. arbetet med digitaliseringen av nationella prov med 16 miljoner kronor.

Anslaget 1:2 Statens skolinspektion

Regeringen anger att anslaget får användas för Statens skolinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för verksamhetsutgifter för Barn- och elevombudet samt Skolväsendets överklagandenämnd.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 443 484 000 kronor för 2020. Mot bakgrund av en ökande mängd tillsyn utifrån individärenden till Statens skolinspektion respektive ökande ärendemängd för Skolväsendets överklagandenämnd beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 16 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

Anslaget 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten

Regeringen anger att anslaget får användas för Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för myndighetens verksamhet, produktionsstöd för läromedelsframställning och visst internationellt samarbete.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 762 437 000 kronor för 2020.

Anslaget 1:4 Sameskolstyrelsen

Regeringen anger att anslaget får användas för Sameskolstyrelsens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Sameskolstyrelsens verksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 51 579 000 kronor för 2020. För att säkerställa en väl fungerande verksamhet beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 15 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

Anslaget 1:12 Skolforskningsinstitutet

Regeringen anger att anslaget får användas för Skolforskningsinstitutets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 24 387 000 kronor för 2020.

Anslag för statliga bidrag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden*Anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet samt för insatser som syftar till att minska skolsegregation. Anslaget får även användas för utgifter för svenskt deltagande i internationella studier och tävlingar på utbildningsområdet. Anslaget får vidare användas för utgifter för administration av uppdrag, uppföljning och utvärdering av uppdrag och satsningar, utredningar samt statsbidrag och stipendier.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 3 911 093 000 kronor för 2020. För en förstärkning av statsbidraget för att anställa fler lärarassistenter beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 500 miljoner kronor fr.o.m. 2020. För en fortsatt satsning på Lärarlyftet II beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 32 miljoner kronor per år 2020–2025.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 468 000 000 kronor 2021–2026. Statens skolverk behöver inom sin verksamhet kunna sluta fleråriga ekonomiska avtal. Vidare behöver myndigheten kunna lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

Anslaget 1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom skolområdet för elever med funktionsnedsättning som är mottagna vid någon av de riksrekryterande utbildningarna i Göteborgs kommun, Kristianstads kommun, Linköpings kommun, Stockholms kommun och Örebro kommun.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 314 806 000 kronor för 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 500 000 kronor 2021.

Anslaget 1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan, fritidshemmet och pedagogisk omsorg. Anslaget får vidare användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och pedagogisk omsorg. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera omsorg under kvällar, nätter och helger. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera minskade barngrupper och ökad personaltäthet i förskolan.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 3 903 000 000 kronor för 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 614 000 000 kronor 2021. Statens skolverk behöver kunna lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

Anslaget 1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för

- ersättning vid personskada till elev i viss gymnasieskolutbildning
- statsbidrag för avgifter till International Baccalaureate Office och för viss International Baccalaureateutbildning
- statsbidrag och särskilt stöd för utbildningsverksamhet med särskild inriktning
- statsbidrag för riksrekryterande gymnasiala utbildningar och riksinternatskolor
- ersättning till skolhuvudmän för kostnader för nordiska elever

- statsbidrag för utlandssvenska elever samt barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige eller som vistas i landet utan tillstånd.

Anslaget får även användas för utgifter för arbete med administration och uppföljning av statsbidrag.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 190 720 000 kronor för 2020.

Anslaget 1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Anslaget får även användas för utgifter inom ramen för Statens skolverks utvecklingsinsatser för svensk undervisning i utlandet och för stöd för undervisning i svenska vid utländska skolor. Anslaget får vidare användas för utgifter för anställda vid Europaskolorna.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 108 015 000 kronor för 2020.

Anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Regeringen anger att anslaget får användas för fortbildning av lärare, förskolepersonal, rektor och viss annan personal.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 380 026 000 kronor för 2020. För en fortsatt satsning av Lärarlyftet II beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 103 miljoner kronor per år 2020–2025. I den beslutade budgeten för 2019 avsattes medel för fortbildningsinsatser för förskollärare vid ett införande av en tioårig grundskola. Regeringen bedömer att det är för tidigt att påbörja sådana fortbildningsinsatser och beräknar därför en minskning av anslaget med 170 miljoner kronor 2020 för att finansiera andra prioriterade insatser. Regeringen bedömer även att tidigare avsatta medel för kompetensutveckling för lärare och förskolepersonal omfördelas för att finansiera prioriterade insatser och föreslår att anslaget minskas med 82 miljoner kronor per år 2020–2025.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 350 000 000 kronor 2021–2023. Statens skolverk behöver ingå fleråriga avtal med lärosäten om uppdragsutbildning och lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

Anslaget 1:11 Fler anställda i lågstadiet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för att öka antalet anställda i förskoleklassen och lågstadiet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 985 500 000 kronor för 2020. För att finansiera andra prioriterade insatser, såsom en förstärkning av bidraget för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling, föreslår regeringen att anslaget minskas med 985,5 miljoner kronor 2020 och beräknar att anslaget minskas med närmare 2 miljarder kronor fr.o.m. 2021.

Anslaget 1:13 Praktisknära skolforskning

Regeringen anger att anslaget får användas till finansieringsbidrag inom den praktisknära skolforskningen. Anslaget disponeras och fördelas av Skolforskningsinstitutet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 18 543 000 kronor för 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 37 000 000 kronor 2021–2023. För att kunna utlysa och fördela medel för praktisknära forskning behövs ett bemyndigande att ingå ekonomiska åtaganden.

Anslaget 1:14 Bidrag till lärarlöner

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till höjda löner för lärare och förskollärare i fritidshemmet, förskolan, förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer samt i gymnasie- och gymnasiesärskolan. Anslaget får även användas för karriärstegsreformen och för särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 4 670 100 000 kronor för 2020. För att ersätta tre befintliga bidrag med ett nytt samlat bidrag för karriärsteg för förstelärare överförs från anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* 43 miljoner kronor 2020, och 94 miljoner kronor överförs fr.o.m. 2021.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 426 000 000 kronor 2021. Statens skolverk behöver kunna lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

Anslaget 1:15 Särskilda insatser inom skolområdet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för insatser för elever med funktionsnedsättning eller med andra särskilda behov.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 163 418 000 kronor för 2020.

Anslaget 1:16 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter som syftar till att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen i förskoleklassen och grundskolan.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 4 885 500 000 kronor för 2020. För att öka jämlikheten och förbättra kunskapsutvecklingen i skolan föreslår regeringen att det statliga stödet för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling förstärks. Regeringen beräknar därför att anslaget behöver ökas med 1 385 500 000 kronor 2020 och beräknar att anslaget ökas med 2 730 000 000 kronor fr.o.m. 2021.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 230 000 000 kronor

2021. Bidraget lämnas för ett kalenderår i sänder och bidragsramarna kommer att variera i storlek för huvudmännen med hänsyn till förändringar i elevantal och elevernas socioekonomiska bakgrund. Huvudmännen behöver därför information om bidragsramarnas storlek inför sina egna budgetprocesser, vilket innebär att beslut om bidragsram behöver fattas året innan bidragsåret.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2019/20:3297 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning på anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* med 44 000 000 kronor. Motionärerna föreslår i förhållande till regeringens förslag en minskning på anslaget 1:1 *Statens skolverk* med 9 000 000 kronor, anslaget 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* med 8 000 000 kronor, anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 686 000 000 kronor samt anslaget 1:16 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* med 1 385 000 000 kronor.

Moderaterna föreslår att pris- och löneomräkningen av vissa förvaltningsanslag reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen. Detta förklarar ovanstående minskningar på anslagen 1:1 *Statens skolverk* med 9 000 000 kronor och 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* med 8 000 000 kronor.

I yrkande 2 anger motionärerna att satsningen på anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* avser medel för en reformering av Skolinspektionen och ett utökat uppdrag för myndigheten. Anslaget bör tillföras 50 000 000 kronor årligen 2020–2022. Samtidigt föreslås en minskning av anslaget med 6 000 000 kronor till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

Innebörden av motionärernas anslagsförslag ovan framgår ytterligare av vad som behandlas i följande yrkanden.

Föreslagna förändringar på anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* redovisas i det följande. I yrkande 3 anges att anslaget bör tillföras 20 000 000 kronor 2020 och 40 000 000 kronor 2021 respektive 2022 för satsningen på obligatorisk språkförskola för nyanlända barn från tre års ålder. Satsningen avser dels medel som huvudmän kan söka för att påbörja införandet av språkförskolan, dels medel för inrättande av språkförskolan när lagstiftning finns på plats. I yrkande 4 framför motionärerna att ytterligare riktade medel för lärarassistenter inte är nödvändigt, och anslaget minskas därför med 500 000 000 kronor från 2020 och framåt. Motionärerna föreslår en minskning av anslaget med 206 000 000 kronor från 2020 och framåt med hänvisning till att medel motsvarande statsbidraget för undervisning på skollov i stället tillförs utgiftsområde 25.

I yrkande 6 framför motionärerna att den införda höjningen av lärarlöner med 3 miljarder kronor på anslaget 1:14 *Bidrag till lärarlöner* bör kvarstå.

Motionärerna anger att de står bakom utbyggnaden av karriärtjänstsystemet och satsningen på fler förstelärare i utanförskapsområden med ett lönetillägg på 10 000 kronor i månaden¹.

I yrkande 7 anges att anslaget 1:16 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* bör minska med 1 385 000 000 kronor 2020 samt 2 730 000 000 kronor årligen 2021 och 2022 för att finansiera andra prioriterade satsningar inom utgiftsområde 25 såsom utökad undervisningstid, lovskola och förstärkta allmänna bidrag till kommunerna. Enligt motionärerna tyder utfallet av likvärdighetsstödet på att dess syfte inte uppnås.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2019/20:2649 av Patrick Reslow m.fl. (SD) föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslagsnivåerna på anslagen 1:2 *Statens skolinspektion* med 500 000 000 kronor, 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 1 000 000 000 kronor, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* med 1 300 000 000 kronor och 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* med 25 000 000 kronor.

Motionärerna föreslår en minskning av anslagsnivåerna i förhållande till regeringens förslag för anslagen 1:4 *Sameskolstyrelsen* med 15 000 000 kronor, 1:14 *Bidrag till lärarlöner* med 2 670 000 000 kronor och 1:16 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* med 3 000 000 000 kronor.

Därutöver föreslår motionärerna att åtta nya anslag införs och att medel tillförs dessa enligt följande: anslaget 99:1 *Stöd till glesbygdsskolor* med 360 000 000 kronor, anslaget 99:2 *Slopät karensavdrag förskola* med 300 000 000 kronor, anslaget 99:3 *Utökning av SYV grundskolan och gymnasieskolan* med 125 000 000 kronor, anslaget 99:4 *Slopät karensavdrag grundskola och fritids* med 200 000 000 kronor, anslaget 99:5 *Jourklass/jourkola* med 500 000 000 kronor, anslaget 99:6 *Utökad personaltäthet fritidshem* med 370 000 000 kronor, anslaget 99:7 *Teknikbrygga* med 190 000 000 kronor och anslaget 99:13 *Skolhälsovård* med 305 100 000 kronor.

Motionärernas anslagsförslag ovan innebär bl.a. en medelssatsning på förskolan respektive på trygghet i skolan, om 1 miljard kronor vardera. Dessa medel fördelar sig på flera anslag.

Innebörden av samtliga ovanstående anslagsförslag om satsningar redovisas i det följande.

Motionärerna föreslår en satsning på 500 000 000 kronor till Skolinspektionen för att ge myndigheten bl.a. större möjlighet att genomföra oanmälda inspektioner och fler kontroller.

---

¹ Motionärerna föreslår därmed ingen förändring av det anslagsbelopp som regeringen föreslår.

För att stärka samtliga personalkategorier i skolan föreslås en satsning på 1 000 000 000 kronor. Förutom att lärares yrkesroll behöver stärkas behövs en förstärkning av uppgifter och professioner utanför själva undervisningen, t.ex. it-stöd och administrativ personal.

1 300 000 000 kronor respektive 370 000 000 kronor föreslås för särskilda satsningar på personalförstärkning till förskola och fritidshem så att antalet anställda per barn kan öka.

Det bör införas en obligatorisk utbildning om hedersproblematik i lärarutbildningen. Dessutom bör lärare och övrig skolpersonal i utsatta områden få en sådan utbildning som en obligatorisk fortbildning. Motionärerna föreslår en satsning på 25 000 000 kronor.

Motionärerna föreslår att en karriärtjänstemodell för lärare utvecklas, med förbättrade arbets- och anställningsvillkor och bättre löneutveckling. En sådan modell ska vara dynamisk, kunna utvecklas successivt i flera steg genom olika karriärnivåer och ska gälla i hela landet. Satsningen ska ske i stället för regeringens förslag på bidrag till lärarlöner.

För att öka möjligheten till en levande landsbygd bör glesbygdsskolor stödjas så att verksamheten kan fortsätta även vid tillfälligt sviktande elevunderlag och dålig ekonomi. En satsning på 360 000 000 kronor föreslås för detta stöd.

Satsningar på 300 000 000 kronor respektive 200 000 000 kronor föreslås för att kunna ta bort karensdagen vid sjukdom för förskollärare respektive grundskollärare och fritidshemspedagoger.

Studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas och effektiviseras. Detta kan ske bl.a. genom att ge studie- och yrkesvägledarna en tydligare roll och ansvar samt genom att utveckla digitalt vägledningsstöd. Motionärerna föreslår 125 000 000 kronor för denna satsning.

Ett system med jourklasser och jourskolor bör införas för elever som har svårt att fungera i en normal skolsituation. Därigenom kan dessa elever få extra möjligheter till stöd och övriga elever få större möjligheter till studiero. 500 000 000 kronor föreslås för denna satsning.

För att ungdomar som är arbetslösa efter sina teoretiska studier ska få en chans att bli anställningsbara föreslås en satsning på 190 000 000 kronor på en s.k. teknikbrygga, en statligt finansierad praktiktermin hos ett lokalt industriföretag.

Elevhälsan behöver stärkas och ges bättre förutsättningar att möta elever som mår psykiskt dåligt. En möjlighet är t.ex. att införa kontinuerliga bedömningar av elevers psykiska och psykosociala hälsa för att på så sätt kunna nå de elever som behöver stöd och behandling. Motionärerna föreslår 305 100 000 kronor på satsningar för elevhälsan.

Motionärernas anslagsförslag innebär även minskningar på följande områden. Återkommande underskott i Sameskolans verksamhet ska inte finansieras utan krav på att förbättringar sker. Regeringens satsning på förstelärartjänster är ojämlig, enligt motionärerna, då möjligheter till löneökning endast ges till förstelärare och till stor del i utsatta områden. Även

regeringens förslag på lärarassistenter bör tas bort. Vidare är regeringens satsning för likvärdighet och kunskapsutveckling ospecificerad och ojämlig, enligt motionärerna. Bidrag behöver vara mer specificerade och riktade för att bli slagkraftiga. Av dessa skäl inriktas motionärernas förslag på konkreta satsningar som medverkar till kunskapsutveckling.

Vänsterpartiet

I partimotion 2019/20:2695 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning på anslaget 1:1 *Statens skolverk* med 57 000 000 kronor, anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* med 2 192 000 000 kronor och anslaget 1:11 *Fler anställda i lågstadiet* med 985 500 000 kronor. Motionärerna föreslår i förhållande till regeringens förslag en minskning på anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 456 000 000 kronor och anslaget 1:14 *Bidrag till lärarlöner* med 43 000 000 kronor.

Motionärernas anslagsförslag ovan innebär bl.a. 43 000 000 kronor till införandet av professionsprogram och 2 000 000 000 kronor till ökad personaltäthet, förbättrad kvalitet, mer fortbildning och mindre gruppstorlekar i förskola och fritidshem. Eftersom motionärerna även avvisar regeringens förslag om neddragning på anslaget uppgår Vänsterpartiets sammanlagda förslag till 2 192 000 000 kronor för förskola och fritidshem.

Motionärerna vill värna insatser för elevhälsa, specialpedagogik och lovsimskola och avvisar därför regeringens förslag om neddragning av anslag för dessa insatser. Inte heller vill motionärerna se en neddragning av anslaget för fler anställda i skolan, utan föreslår i stället ytterligare 985 500 000 kronor för detta ändamål. Motionärerna avvisar helt regeringens förslag om ökade medel för bl.a. implementering av betyg i årskurs 4, lärarassistenter samt karriärstegsreformen.

Därutöver föreslår motionärerna medel inom utgiftsområde 25 till en satsning kallad Skolmatslyftet, med bl.a. stöd till nya tillagningskök och personalutbildning.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning på anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* med 12 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en minskning i förhållande till regeringens förslag på anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 1 334 900 000 kronor.

Därutöver föreslår motionärerna att sex nya anslag införs och att medel tillförs dessa enligt följande: anslaget 99:14 *Mer friskvård på fritids* med 100 000 000 kronor, anslaget 99:15 *Fler anställda i skolan* med 1 000 000 000 kronor, anslaget 99:16 *Antimobbningsprogram* med 95 000 000 kronor, anslaget 99:17 *Utbildningsdag för föräldrar* med 60 000 000 kronor, anslaget

99:18 *Mer lärarledd undervisning* med 260 000 000 kronor och anslaget 99:19 *Motverka övergrepp i föreningar* med 70 000 000 kronor.

Innebörden av motionärernas anslagsförslag ovan framgår ytterligare av vad som behandlas i följande yrkanden.

I yrkande 3 begärs att alla skolhuvudmän ska ha evidensbaserade antimobbningsprogram och i yrkande 4 anges att Skolverket bör få i uppdrag att följa upp sin rapport om antimobbningsprogram från 2011 och att en rekommendation om lämplig metod ska tas fram. Motionärerna föreslår 95 000 000 kronor årligen från 2020 för detta arbete.

I yrkande 5 framförs att Skolinspektionens arbete ska vidgas till att också ge förbättringsorienterad återkoppling till skolorna. I yrkande 6 föreslås att Skolinspektionen ska genomföra fler inspektioner och uppföljningar liksom ges ett utökat uppdrag att genomföra oanmälda inspektioner. För detta anslås 12 000 000 kronor 2020 och 38 000 000 kronor vardera 2021 och 2022.

I yrkande 7 föreslås en satsning för lärare som vill utbilda sig till speciallärare, och motionärerna föreslår 230 000 000 kronor årligen 2020–2022 för detta ändamål.

I yrkande 11 föreslår motionärerna en satsning på fler anställda i skolan och föreslår 1 000 000 000 kronor per år 2020–2022 för detta. Skolledarna ska själva få avgöra vilka personalkategorier de vill anställa då det är dessa som bäst känner sin verksamhet och dess behov.

I yrkande 12 betonas vikten av att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning. Lärares olika uppgifter och ansvar bör ses över och förslag tas fram om hur mer tid kan frigöras till planering, kvalitetssäkring och undervisning. I yrkande 18 föreslår motionärerna 260 000 000 kronor årligen 2020–2022 på mer lärarledd undervisning. Eftersom det råder brist på behöriga lärare ska medlen inledningsvis kunna användas till platser för kompletterande utbildning för akademiker i andra yrken eller för att finansiera deltidstudier för lärarvikarier utan legitimation.

I yrkande 19 föreslås en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk. För detta föreslås 200 000 000 kronor årligen 2020–2022. Även i yrkande 24 uppmärksammas denna kompetenssatsning.

I yrkande 21 lämnar motionärerna förslag om särskilda utbildningsträffar för föräldrar i syfte att involvera alla föräldrar i sina barns skolgång. För detta föreslås 60 000 000 kronor årligen 2020–2022.

I yrkande 42 poängteras att den allvarliga utvecklingen med stora barngrupper i förskolan måste brytas. Samma fråga uppmärksammas i partimotion 2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 23.

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 43 efterfrågar motionärerna en ny lag om maximalt tolv barn i småbarnsgrupperna i förskolan. Motionärerna föreslår en finansieringsmodell i tre delar: taket i maxtaxan höjs, kommunerna ökar sina investeringar i förskolan och staten skjuter till medel, 2 300 000 000 kronor 2020, 3 100 000 000 kronor 2021 och 3 600 000 000 kronor 2022. Samtidigt ska det statsbidrag om 1 200 000 000 per år som syftar till mindre barngrupper slopas

då detta inte har gett tillräcklig effekt. Samma förslag ges i partimotion 2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 24.

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 47 efterfrågar motionärerna ökad samverkan mellan idrottsklubbar och skolornas fritidshemsverksamhet. Motionärerna föreslår 100 000 000 kronor årligen för en sådan satsning.

I yrkande 49 föreslår motionärerna 70 000 000 kronor för förskolor att ansöka för utbildning och att införa arbetssätt som stärker barns integritet och motverkar sexuella övergrepp. Motsvarande förslag återfinns i partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 79.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om vad skollagens första kapitel säger om syftet med utbildningen inom skolväsendet. Utbildningen syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Vidare anges bl.a. att en strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Därutöver gäller bl.a. att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet. Utbildningen inom skolväsendet ska också vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

Utskottet vill framhålla att riksdagen under de senaste åren har fattat ett flertal beslut om att på olika sätt utveckla och förbättra de olika verksamheterna inom skolväsendet så att barn och elever ska få den utbildning de har rätt till enligt skollagen och andra styrdokument. Regeringen har också initierat ett antal olika insatser i detta syfte, bl.a. stöd och bidrag som riktar sig till huvudmän samt särskilda utvecklingsuppdrag till ansvariga myndigheter. I detta sammanhang vill utskottet uppmärksamma att regeringen har bedömt att en översyn av de riktade statsbidragen behövs som ett led i regeringens förbättrade styrning av skolan. Regeringens ambition är att de riktade statsbidragen på utbildningsområdet ska bli betydligt färre och enklare, och regeringen bedömer att befintliga statsbidrag i större utsträckning bör hanteras på ett samlat och långsiktigt sätt inom ramen för ett antal områden.

Utskottet kan konstatera att den nyligen publicerade OECD-rapporten PISA 2018 (Internationella studier 487, Skolverket) visar att svenska elevers kunskapsresultat nu har ökat, vilket är positivt. Utskottet vill understryka vikten av att alla elever får tillgång till en utbildning av hög kvalitet som är likvärdig inom varje skolform och redogör nedan för olika förslag som syftar till att stärka likvärdigheten. En likvärdig skola ger alla barn och unga samma möjligheter i livet. Av OECD-rapporten framgår att likvärdighet fortfarande är en utmaning i den svenska skolan.

I det följande ges några exempel på relevanta riksdags- och regeringsbeslut, insatser samt aktuella förslag inom de områden och frågor som motionärerna behandlar i sina yrkanden. Redovisningen utgör en grund för utskottets ställningstagande till regeringens förslag om anslagsfördelning och anslagsbelopp inom utgiftsområdet för 2020. Enligt utskottet ger den inriktning på utbildningspolitik som regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2020 goda möjligheter att ytterligare stärka Sverige som kunskapsnation. Utskottet kan konstatera att ett flertal av motionärernas yrkanden behandlar frågor och områden som tas upp i den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringspartierna och Centerpartiet och Liberalerna från januari 2019 liksom att flera aktuella utredningsuppdrag m.m. bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Centerpartiet och Liberalerna.

Lärare

I frågor om lärare menar utskottet, i likhet med regeringen, att undervisningens kvalitet är avgörande för att höja resultaten i skolan. Alla elever måste därför få möta kunniga och kompetenta lärare, och det pedagogiska arbetet måste ledas av skickliga skolledare. Utskottet instämmer vidare i regeringens bedömning att utvecklingen med en något minskad lärartäthet i flertalet verksamhetsformer och totalt sett en lägre andel lärare med pedagogisk examen är oroande, liksom de skillnader i tillgång till utbildade lärare som finns mellan skolor och kommuner. Ett likvärdigt skolväsende av hög kvalitet kräver att alla barn och elever möter kvalificerade förskollärare och lärare.

I vårändringsbudgeten för 2019 framhöll regeringen att om lärarna kunde fokusera på sitt kärnuppdrag, dvs. undervisningen, skulle kvaliteten i undervisningen stärkas. Regeringen föreslog därför att medel skulle tillföras för att skolhuvudmännen, inom ramen för ett nytt riktat statsbidrag, skulle kunna anställa lärarassistenter för att avlasta lärarna. Utskottet delade regeringens uppfattning i denna fråga, och riksdagen fattade beslut enligt regeringens förslag (prop. 2018/19:99, 2018/19:UbU3y, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288). Det kan noteras att regeringen har gett Skolverket i uppdrag att bl.a. ta fram stödmaterial om hur lärarassistenter m.fl. kan avlasta lärare. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2020. Utskottet välkomnar den ytterligare satsning som regeringen nu föreslår för att anställa fler lärarassistenter. Satsningen på lärarassistenter möjliggör för lärarna att i större utsträckning ägna sig åt undervisningen, vilket bidrar till stärkt kvalitet i undervisningen och ökad studiero.

Det är också värdefullt att ytterligare satsningar föreslås på behörighetsgivande utbildning, och utskottet ser därför positivt på den förlängning och förstärkning av satsningen Lärarlyftet II liksom av satsningen på yrkeslärare som regeringen föreslår. Regeringen aviserar vidare en satsning på professionsprogram med syfte att ge förutsättningar för lärares professionella utveckling genom hela yrkeslivet.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2020 föreslår att det ska inrättas ett nytt samlat statsbidrag i stället för tre befintliga statsbidrag för karriärsteg för yrkesskickliga lärare, s.k. förstelärare. Inom ramen för det nya bidraget ska en del av medlen viktas så att förstelärare på skolor med svåra förutsättningar ges ett statligt lönetillägg på 10 000 kronor i månaden.

I sammanhanget kan även nämnas att Utbildningsdepartementet ska ta fram förslag på åtgärder för ökad kvalitet i lärarutbildningen samt åtgärder för att underlätta för fler att bli lärare. I uppdraget ingår bl.a. att föreslå hur möjligheterna att arbeta på en skola och studera till lärare parallellt kan förbättras och hur längden för kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) kan kortas och studietakten ökas (pressmeddelande den 17 oktober 2019, Utbildningsdepartementet).

Förskola

När det gäller yrkanden om språkförskola, gruppstorlekar i förskola och övriga yrkanden om verksamheten i förskola vill utskottet uppmärksamma följande.

Sedan 2015 genomförs en satsning för att stimulera huvudmännens arbete med att se till att förskolans barngrupper har en lämplig sammansättning och storlek. Skolverket har i uppdrag att fördela ett statsbidrag som kan användas för att minska barngruppers storlek i förskolan eller för att motverka en ökning av barngruppernas storlek. Huvudmannen ska prioritera barngrupper för de yngsta barnen (förordning [2015:404] om statsbidrag för mindre barngrupper i förskolan).

En reviderad läroplan för förskolan trädde i kraft den 1 juli 2019. Det har bl.a. förtydligats att omsorg, utveckling och lärande utgör en helhet i förskolan, att förskolan särskilt ska uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd liksom om vad barnens rätt till kroppslig och personlig integritet innebär för förskolan. Skolverket tillhandahåller olika typer av stöd till personal i frågor som behandlas i läroplanen m.m.

När det gäller frågan om små barns språkutveckling kan utskottet notera att regeringen fattat beslut om förordningen (2019:558) om statsbidrag för bättre språkutveckling i förskolan, vilken trädde i kraft den 15 augusti 2019. Det övergripande syftet med det aktuella statsbidraget är att stärka språkutvecklingen i svenska, särskilt för barn som har ett annat dagligt umgängesspråk i hemmet än svenska. Statsbidrag kan lämnas för insatser som syftar till att öka deltagandet i förskolan, särskilt för den nämnda gruppen barn, särskilda språkutvecklande insatser för dessa barn samt för kompetensutveckling av förskolepersonal i språkutvecklande arbetssätt i svenska.

Den 24 oktober 2019 fattade regeringen beslut om direktiv till en utredning som ska lämna förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan bland barn i åldern 3–5 år, särskilt när det gäller nyanlända barn, barn med annat

modersmål än svenska och barn i socioekonomiskt utsatta grupper, samt föreslå hur förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska kan stärkas. Utredaren ska också undersöka hur nyanländas barn, enligt lämplig definition, ska ha rätt till en obligatorisk språkförskola från tre års ålder med minst 15 timmar i veckan inom ramen för den vanliga förskolan. Uppdraget ska redovisas senast den 30 oktober 2020 (dir. 2019:71). I sammanhanget kan den pågående fortbildningssatsningen Läslyftet nämnas. Denna satsning syftar till att förskollärare och lärare ska kunna utveckla undervisningen för att bättre kunna stödja och förbättra barns språkliga och kommunikativa förmåga samt elevers läs- och skrivförmåga (förordning [2015:42] om statsbidrag för handledare i språk-, läs- och skrivutveckling). Fortbildningen ges via moduler på Lärportalen på Skolverkets webbplats.

Skola och fritidshem

När det gäller frågor om utvecklingen i skola och fritidshem vill utskottet påminna om följande. Sedan 2015 arbetar Skolverket med nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor (sedan 2016 ingår även förskolor i satsningen) och som utgörs av kompetensutvecklings- och stödinsatser inom områden där det finns utvecklingsbehov (U2015/03844/S, U2016/05732/S). Syftet med programmen är bl.a. att stärka personalens kompetens för att utveckla verksamheten och förbättra undervisningens kvalitet. Insatserna utgörs bl.a. av utbildningar och webbaserade kurser. I myndighetens årsredovisning för 2018 framgår att det i december 2018 fanns 71 insatser inom 8 program. Genom insatsen Specialpedagogik för lärande kan lärare stärka den specialpedagogiska kompetensen i skolan för att t.ex. kunna utveckla undervisning och lärmiljö och därigenom möta elevers olika behov och förutsättningar. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2020 att medel avsätts dels för att förlänga satsningen, dels för att vidga den till att även omfatta bl.a. skolformerna förskola, förskoleklass och gymnasieskola. I sammanhanget är det viktigt att nämna att Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har i uppdrag enligt sin instruktion (förordning [2011:130] med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten) att bl.a. ge råd och stöd i specialpedagogiska frågor som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning till huvudmän med ansvar för utbildning inom skolväsendet. Myndigheten erbjuder bl.a. kompetensutveckling till personal i skolor och förskolor. Det bör också uppmärksammas att det genom den behörighetsgivande satsningen Lärarlyftet finns möjlighet för lärare att läsa hela eller delar av en speciallärarutbildning som leder till speciallärarexamen. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2020 att Lärarlyftet ska förlängas och förstärkas.

Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen ingår även den pågående satsningen Läslyftet som är inriktad på kompetensutveckling inom språk-, läs- och skrivutveckling för lärare. Ett flertal kursmoduler riktar sig till lärare i svenska som andraspråk, t.ex. Grundläggande litteracitet för

nyanlända, Nyanländas språkutveckling, Lässtrategier för sakprosa och Lässtrategier för skönlitteratur. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2020 att satsningen Läslyftet förlängs.

Inom ramen för uppdraget Samverkan för bästa skola genomför Skolverket insatser i dialog med huvudmännen i syfte att höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten inom och mellan skolor. Även förskolan och förskoleklassen omfattas av uppdraget (U2015/3357/S, U2017/00301/S). Regeringen har nu beslutat att även fritidshemmet ska inkluderas i satsningen Samverkan för bästa skola (pressmeddelande 14 november 2019, Utbildningsdepartementet). Regeringen beslutade den 14 november 2019 att ersätta de tidigare uppdragen till Skolverket med ett nytt (U2019/01553/S [delvis], U2019/03786/S). Regeringen anger som skäl för beslutet att det behövs långsiktighet och kontinuitet i de nationella stöd- och utvecklingsinsatserna. Skolverket får därför i uppdrag att även fortsättningsvis, i dialog med huvudmännen, genomföra insatser med samma syfte som tidigare. I Skolverkets senaste återrapportering till regeringen (2019-03-29) anger myndigheten att det systematiska kvalitetsarbetet och det pedagogiska ledarskapet har stärkts hos deltagande huvudmän och skolenheter. Även det kollegiala lärandet i syfte att utveckla undervisningens kvalitet har stärkts, enligt Skolverket.

Den 15 december 2017 fattade riksdagen beslut om ett nytt statligt stöd, riktat till huvudmän för förskoleklasser och grundskolor, som syftar till att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen i dessa verksamhetsformer (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16, bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125). Bidraget, som regleras i förordningen (2018:49) om statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling, ska vara fullt utbyggt 2021 och beräknas då uppgå till 6,2 miljarder kronor. Statskontoret har i uppdrag att utvärdera bidraget. Det pågår vidare en särskild utredning om hur likvärdigheten inom förskoleklass och grundskola kan öka (dir. 2018:71). Utredaren ska analysera och föreslå åtgärder för att minska skolegregationen och förbättra resurstilldelningen. I uppdraget, som ska redovisas senast den 30 mars 2020, ska utredaren bl.a. se hur bestämmelserna om placering vid kommunala skolenheter bör ändras för att i större utsträckning främja en allsidig social sammansättning av elever. När det gäller frågan om stöd till skolor med ett litet elevunderlag kan utskottet konstatera att huvudmannens ansvar att tillhandahålla utbildning regleras i skollagen 10 kap. vad avser grundskolan. I den ovan nämnda utredningen ska utredaren bl.a. analysera och ta ställning till aktuella bestämmelser för skolplacering.

Den 30 maj 2018 fattade riksdagen beslut om Läsa-skriva-räkna-garantin, och de aktuella lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2019 (prop. 2017/18:195, bet. 2017/18:UbU10, rskr. 2017/18:333). Syftet med garantin är att en elev som behöver stöd tidigt ska få stöd utformat utifrån sitt behov, bl.a. genom att förskollärare och lärare samråder med personal med specialpedagogisk kompetens. Skolinspektionen har i uppdrag att följa upp och utvärdera satsningen.

Regeringen fattade den 30 augusti 2018 beslut om direktiv till en utredning med syfte att öka kvalitet och likvärdighet och stärka fritidshemmets kompensatoriska uppdrag m.m. (dir. 2018:102). I tilläggsdirektiv (2019:67) har uppdrag även getts om att bl.a. ta fram åtgärder om hur elevers möjlighet att ta del av ett aktivt förenings-, kultur- och friluftsliv kan stärkas. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 31 januari 2020.

Trygghet, elevhälsa m.m.

Under riksmötet 2017/18 föreslog utskottet med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen ett tillkännagivande till regeringen om att den ska låta utreda regelverket gällande trygghet och studiero i skolan med inriktning mot en skärpning av skollagen och se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag den 18 april 2018 (bet. 2017/18:UbU19 punkt 17, rskr. 2017/18:221). I budgetpropositionen för 2020 anges i redovisningen av åtgärder utifrån tillkännagivandet bl.a. att regeringen har beslutat om ändringar i läroplanerna för att främja trygghet och studiero och att den även avser att bl.a. ta fram en nationell plan för trygghet och studiero i skolan m.m. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2020 att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

I december 2017 gav regeringen Skolverket i uppdrag att kartlägga hur ordningsregler och disciplinära åtgärder används i skolan, och myndigheten avrapporterade uppdraget i oktober 2018 (rapport 471). Utifrån kartläggningen bedömde Skolverket att det inte fanns något omfattande behov av stöd eller ett behov av att ändra bestämmelserna om disciplinära åtgärder. Myndigheten drog dock slutsatsen att ytterligare stöd behövdes till rektorer och lärare om när de kan tillämpa disciplinära åtgärder samt till huvudmännen i fråga om deras stöd till skolorna om disciplinära åtgärder. Utifrån vissa resultat från kartläggningen utvecklade Skolverket även ett stödmaterial om hur skolor kan utveckla sitt främjande arbete på området. Myndigheten har i andra sammanhang tagit fram stödmaterial till personal i skolan, t.ex. om hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling och om hur skolan kan motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Skolverket tillhandahåller även stödmaterial om olika aspekter av hälsofrämjande arbete för barn och elever liksom om åtgärder för att tillvarata barns och elevers rättigheter. 2016 fick myndigheten ett särskilt uppdrag att genomföra insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan i syfte att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (U2016/02937/S). Inom ramen för uppdraget har Skolverket bl.a. fördelat ett särskilt statsbidrag för projekt och utvecklingsarbete med syfte att förbättra det förebyggande och hälsofrämjande arbetet, vilket det har funnits ett stort intresse för. Uppdraget slutredovisades i januari 2019. Skolverkets slutsatser är bl.a. att lärandet i hälsofrämjande skolutveckling behöver fortsätta att

utvecklas och att elevhälsouppdraget behöver organiseras utifrån en skolgemensam kultur där betydelsen av ett hälsofrämjande arbete genomsyrar all verksamhet på skolan.

Regeringen gav i mars 2017 Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag (U2017/01236/GV) att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. En slutredovisning ska lämnas senast den 31 januari 2021.

Regeringen beslutade den 20 juli 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (dir. 2017:88). Genom tilläggsdirektiv har uppdraget utvidgats och förlängts (dir. 2018:33, dir. 2018:58, dir. 2019:38). Utredningen ska nu bl.a. även belysa frågan om stöd i mindre undervisningsgrupper. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2020. I grunddirektivet anges bl.a. att skolors elevhälsoarbete bör utformas så att det har effekt för elevers måluppfyllelse. Det anges vidare att det med hänsyn till vissa elevers behov kan behövas en ökad samverkan mellan elevhälsan och den landstingskommunala verksamheten. Sammanfattningsvis är det viktigt att ta ett helhetsgrepp kring hur ett långsiktigt, hållbart arbete över skolformer kan utformas med utgångspunkt i alla barns och ungas behov av stöd, enligt direktivet.

När det gäller frågan om karensdag vid sjukdom för personal i förskola och fritidshem hänvisar utskottet till det ställningstagande socialförsäkringsutskottet gjorde i samband med beslut om införande av ett lagstadgat karensavdrag i stället för karensdag, vilket trädde i kraft den 1 januari 2019 (prop. 2017/18:96, bet. 2017/18:SfU24, rskr. 2017/18:311). Socialförsäkringsutskottet ansåg att undantagsregler för vissa grupper bl.a. skulle göra systemet än mer komplicerat och svåröverskådligt och att det sannolikt skulle upplevas som orättvist. Socialförsäkringsutskottet såg inga skäl att göra ett tillkännagivande till regeringen om att ta bort karensavdraget för vissa yrkesgrupper. Riksdagen fattade beslut enligt utskottets förslag den 23 maj 2018. Liksom vid tidigare behandling (bet. 2018/19:UbU9) har utbildningsutskottet ingen annan uppfattning än socialförsäkringsutskottet i frågan om karensavdrag för personal inom skolväsendet.

Studie- och yrkesvägledning

När det gäller frågor om studie- och yrkesvägledningen vill utskottet påminna om att riksdagen har tillkännagett att regeringen ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet (bet. 2016/17:UbU18 punkt 7, rskr. 2016/17:251). Regeringen anger i budgetpropositionen att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning lämnade i januari 2019 betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4). I betänkandet lämnas ett antal förslag som syftar till att utveckla skolans studie- och yrkesvägledning så att elever ges likvärdiga förutsättningar att göra väl övervägda val utifrån goda kunskaper om utbildningsvägar och arbetsliv. Betänkandet har remissbehandlats och är under beredning inom Regeringskansliet. Utredningens förslag om att se över och utveckla befintliga digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning behandlas av regeringen i budgetpropositionen för 2020, och regeringen föreslår att medel avsätts för detta ändamål.

Skolinspektionen

Ett antal yrkanden rör Skolinspektionen och dess verksamhet. Utskottet kan konstatera att Skolinspektionen enligt sin instruktion (förordning [2011:556] om instruktion för Statens Skolinspektionen) ska granska huvudmän och verksamheter och därigenom verka för att alla barn och elever får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för eleverna. Inom ramen för detta ska myndigheten främja en stärkt likvärdighet mellan skolor och mellan förskolor.

Utskottet vill påminna om att riksdagen den 14 november 2019 fattade beslut om ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om Skolinspektionens uppföljning av tillsynsbeslut. Riksdagen begär att regeringen ska ge Skolinspektionen i uppdrag att prioritera och utveckla uppföljningsarbetet (skr. 2018/19:144, bet. 2019/20:UbU3, rskr. 2019/20:40).

Utskottet noterar att en utredare tillsattes i november 2019 för att biträda Utbildningsdepartementet med att utreda och föreslå ökade möjligheter för Skolinspektionen att stänga fristående och kommunala skolor med stora och återkommande brister (pressmeddelande den 15 november 2019, Utbildningsdepartementet). Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2020.

I budgetpropositionen för 2020 föreslår regeringen att ytterligare medel anslås till Skolinspektionen. Regeringen anger att mängden ärenden som avser tillsyn utifrån individärenden har ökat kraftigt. Om myndigheten tillförs ytterligare medel kan den genomföra sin verksamhet med bibehållen kvalitet och omfattning, enligt regeringen.

Sammanfattning

Med hänvisning till de initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området anser utskottet att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden inom området Barn- och ungdomsutbildning är väl avvägda.

Sammanfattningsvis har utskottet här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden inom området Barn- och ungdomsutbildning och att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt (se utskottets förslag i avsnitt 2 om statens budget inom utgiftsområde 16).

4 Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola

Propositionen

Omfattning, mål och resultatanalys

Den offentligt finansierade vuxenutbildningen inom utgiftsområde 16 består av kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särsvux) och yrkeshögskolan. Inom utgiftsområde 17 finansieras folkbildning.

Komvux och särsvux delas upp i grundläggande nivå, som kan sägas motsvara grundskolan respektive grundsärskolan, och gymnasial nivå, som kan sägas motsvara gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan. I komvux ingår även kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Flertalet elever inom komvux studerar inte på heltid. Antalet elever omräknat till heltidsstuderande uppgick 2018 till drygt 110 000, en ökning om ca 7,4 procent sedan 2017. Totalt studerade ca 250 000 elever i komvux, en ökning med 6 procent jämfört med föregående år. Andelen utrikes födda kvinnor och män i komvux har ökat under de senaste åren. Andelen uppgick 2018 till 96 procent på den grundläggande nivån och på gymnasial nivå till 40 procent. Inom sfi studerade nära 160 000 elever med kommunen som huvudman 2018. Det totala antalet kursdeltagare i sfi under året uppgick till nära 210 000. Totalt kostade verksamheten 9,5 miljarder kronor 2018.

Inom yrkeshögskolan påbörjade nära 23 000 personer sina studier inom yrkeshögskolan 2018, en ökning med ca 10 procent jämfört med 2017. Totalt studerade drygt 54 000 personer inom yrkeshögskolan, en ökning med 4 000 studerande jämfört med 2017. Totalt kostade verksamheten 2 miljarder kronor 2018.

Riksdagen har fastlagt som mål för vuxnas lärande att alla vuxna ska ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229). Det finns också mål för kommunal vuxenutbildning i skollagen (2010:800) och för yrkeshögskolan i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan samt förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan.

Regeringen redovisar resultaten inom området och drar bl.a. följande slutsatser (avsnitt 4.3.4 och avsnitt 4.3.8 i propositionen). Utbildningssystemet måste bli bättre på att rusta människor med de kunskaper och färdigheter som efterfrågas av offentlig verksamhet och näringslivet och motverka könsstereotypa yrkes- och studieval. Behovet av stödsatser inom komvux ökar när andelen elever i allt större utsträckning är utrikes födda. Likaså behöver lärarna rustas med rätt kompetens för att undervisa elever med annat modersmål än svenska. Myndigheten för yrkeshögskolans arbete med att matcha utbildningsutbud med arbetslivets rekryteringsbehov fungerar väl, och yrkeshögskolan har även i fortsättningen en viktig roll när det gäller att möta

arbetslivets rekryteringsbehov. Utbildningarna inom yrkeshögskolan håller i regel hög kvalitet men det finns utvecklingsområden.

Redovisade tillkännagivanden

Regeringen redovisar behandlingen av ett tillkännagivande inom verksamhetsområdet Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola (avsnitt 4.3.4 i propositionen). Det avser eftergymnasial utbildning för särskoleelever. Enligt regeringen är tillkännagivandet inte slutbehandlat.

Politikens inriktning

Med utbildning som möter arbetsmarknadens behov får människor möjlighet att utvecklas och stärka sin ställning på arbetsmarknaden, samtidigt som förutsättningarna för såväl offentlig sektor som näringsliv att klara kompetensförsörjningen stärks. För den enskilde skapar tillgången till vuxenutbildning förutsättningar för ett livslångt lärande och omställning under hela livet. Vuxenutbildning kan även bidra till att motverka den könssegregerade arbetsmarknaden. För att stärka förutsättningarna för vuxnas lärande har det införts en rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux och fler utbildningsplatser inom bl.a. den regionala yrkesutbildningen inom komvux (yrkesvux) och yrkeshögskolan. Utbyggnaden av yrkeshögskolan innebär den största satsningen på utbildningsplatser inom utbildningsformen sedan den infördes.

I avsnittet Politikens inriktning redogör regeringen för initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området (avsnitt 4.4 i propositionen). I det följande redovisas några större satsningar.

För att underlätta utbyggnaden av den yrkesinriktade vuxenutbildningen avser regeringen att göra förändringar när det gäller de villkor som ställs på kommunerna om att finansiera motsvarande antal utbildningsplatser som krävs för att få del av aktuellt statsbidrag. Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att ingå ekonomiska åtaganden för kommande år för att kunna fatta beslut om bidraget tidigare. På så sätt kan kommunernas planeringsförutsättningar förbättras. Regeringen avser också att genomföra förändringar inom yrkesvux så att ersättningen höjs för de utbildningsplatser som söks i kombination med sfi. Syftet med kombinerade utbildningar är att även nyanlända kvinnor och män ska kunna påbörja studier och slutföra en utbildning som kan leda till anställning. Den planerade utbyggnaden av utbildningsplatser inom yrkeshögskolan genomförs i enlighet med vad som tidigare aviserats. Medel föreslås för att utveckla yrkeshögskolans utbildningsutbud, t.ex. med ett större utbud av enstaka kurser. För detta föreslås en ökning med 13 miljoner 2020 och en ökning med 25 miljoner kronor fr.o.m. 2021. Vidare föreslår regeringen att Myndigheten för yrkeshögskolan tillförs medel för stöd till valideringsarbete, 3 miljoner kronor 2020 och en beräknad ökning med 5 miljoner kronor för 2021 och 2022. Det statliga stödet till yrkeshögskoleutbildning tillförs också medel för

stöd till utveckling av modeller för branschvalidering med 10 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

Budgetförslag

Regeringen föreslår fyra anslag inom området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola om sammanlagt 5,3 miljarder kronor. Ett anslag om 126 miljoner kronor avser förvaltningsutgifter för en myndighet: 1:19 *Myndigheten för yrkeshögskolan*. Tre anslag om sammanlagt 5,2 miljarder kronor avser statliga bidrag: 1:17 *Bidrag till vissa studier*, 1:18 *Statligt stöd till vuxenutbildning* och 1:20 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning*. Regeringen föreslår två bemyndiganden om ekonomiska åtaganden, ett för anslaget 1:18 *Statligt stöd till vuxenutbildning* och ett för anslaget 1:20 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning*.

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola (avsnitt 4.5 i propositionen). Under varje anslag återfinns anslagsutvecklingen i en tabell: utfall och anslagssparande för 2018, anslag och utgiftsprognos för 2019, regeringens förslag för 2020 och regeringens beräkning av anslaget för 2021 och 2022. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå och beräknad anslagsnivå. Det finns också en s.k. härledningstabell där det framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, överföring till eller från andra anslag eller beslut om en ökning eller minskning av anslaget. Under anslaget för Myndigheten för yrkeshögskolan återfinns en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Ändrat anslagsändamål

Regeringen anger att anslagsändamålet ändras fr.o.m. 2020 för anslaget 1:20 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* så att det av anslagets ändamål framgår att anslaget även får användas för stöd för framtagande av modeller för branschvalidering.

Anslaget 1:17 Bidrag till vissa studier

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag som lämnas för studier om funktionsnedsättningar, utbildning som är särskilt anpassad för personer med funktionsnedsättningar samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda och särskild utbildning för vuxna.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 17 525 000 kronor för 2020.

Anslaget 1:18 Statligt stöd till vuxenutbildning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för

- statsbidrag för kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna samt för motsvarande äldre utbildningar, och annan utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning
- statsbidrag för lärcentra

- att främja utveckling av vuxenutbildning och öka deltagandet i sådan utbildning.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 2 372 422 000 kronor för 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 2 322 000 000 kronor 2021. Statens skolverk beslutar om stöd för statsbidrag för bl.a. kommunal vuxenutbildning. För att förbättra förutsättningarna för kommunernas planering av den kommunala vuxenutbildningen bör beslut om statsbidrag kunna fattas året innan statsbidraget ska lämnas.

Anslaget 1:19 Myndigheten för yrkeshögskolan

Regeringen anger att anslaget får användas för Myndigheten för yrkeshögskolans förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 125 594 000 kronor för 2020.

Anslaget 1:20 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för

- statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning
- kostnader för personskadeförsäkring och ansvarsförsäkring inom yrkeshögskolan
- statsbidrag för konst- och kulturutbildningar
- särskilt verksamhetsstöd för riksomfattande kursverksamhet avseende hemslöjd eller för att främja samisk utbildningsverksamhet
- stöd för framtagande av modeller för branschvalidering.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 2 832 754 000 kronor för 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 500 000 000 kronor 2021–2027. Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om stöd för bl.a. yrkeshögskoleutbildningar. Regeringen har bedömt att ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan i regel ska omfatta fler än två utbildningsomgångar. Utbildningar som omfattas av förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar kan också pågå under en längre tid.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2019/20:3297 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslaget 1:19 *Myndigheten för yrkeshögskolan* med 1 000 000 kronor till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 1:18 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 550 000 000 kronor för fler platser inom regionalt yrkesvux och en förlängd satsning på statsbidrag för utbildning inom hälso- och sjukvården.

I kommittémotion 2019/20:3124 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 6 efterfrågas en utökning av antalet platser inom regionalt yrkesvux. I yrkande 7 framgår att motionärerna vill utöka antalet platser inom sfi-yrkesutbildning och göra det till huvudspår i sfi-utbildningen. Ett liknande förslag finns i yrkande 11 i kommittémotion 2019/20:3202 av Désirée Pethrus m.fl. (KD).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis kan utskottet konstatera att intresset för yrkeshögskolan fortsätter att vara stort från såväl utbildningsanordnare som studerande och arbetslivet. Det är glädjande att både studerande och arbetsgivare känner till yrkeshögskolan som utbildningsform och att en så hög andel (93 procent) har arbete som sin huvudsakliga sysselsättning året efter en avslutad yrkeshögskoleutbildning.

Utskottet vill i sammanhanget påminna om att satsningar på kommunal vuxenutbildning ger kvinnor och män en chans att utbilda sig för att kunna få ett jobb, omskola sig till ett nytt yrke, få behörighet till eftergymnasial utbildning, vidareutbilda sig för bättre karriärmöjligheter samt bilda sig för ökat deltagande i samhällslivet och för personlig utveckling.

När det gäller yrkanden om att utöka antalet platser inom den regionala yrkesutbildningen inom komvux (yrkesvux) framgår det av budgetpropositionen för 2020 att regeringen avser att ändra villkoren för kommunerna för att få del av statsbidrag för att underlätta utbyggnaden av den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Vidare framgår att regeringen avser att höja ersättningen för utbildningsplatser som söks i kombination med sfi. Utskottet delar regeringens bedömning att statsbidraget för yrkesutbildning bör kunna utnyttjas i högre grad med dessa ändringar. Utskottet ser därför inte något skäl att vidta ytterligare åtgärder.

Med hänvisning till de initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området anser utskottet att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden inom området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola är väl avvägda.

Sammanfattningsvis har utskottet här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden inom området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola och att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt (se utskottets förslag i avsnitt 2 om statens budget inom utgiftsområde 16).

5 Universitet och högskolor

Propositionen

Omfattning, mål och resultatanalys

Verksamhetsområdet Universitet och högskolor omfattar utbildning och forskning vid statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) samt utbildning och forskning vid enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda examina. Det finns över 400 000 studenter och mer än 76 000 anställda vid 31 statliga lärosäten och ett antal enskilda utbildningsanordnare, däribland Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Totalt kostade verksamheten vid universitet och högskolor 73,6 miljarder kronor 2018, vilket motsvarade 1,54 procent av bruttonationalprodukten (BNP).

Regeringens mål för verksamhetsområdet är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt.

Regeringen redovisar resultaten inom området och drar bl.a. följande slutsatser (avsnitt 5.3.5 i propositionen). Universitetskanslersämbetets (UKÄ) granskningar av utbildningar på forskarnivå under 2018 har enligt myndigheten bidragit till en högre kvalitet inom de granskade utbildningarna. Regeringen har förtydligat lärosätenas återrapportering av den s.k. kvalitetsförstärkningen för lärarutbildningar och utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap mot bakgrund av UKÄ:s rapporter om kvalitet och resurstilldelning. Andelen externfinansierad forskning, som enligt regeringen är ett mått på kvalitet i högskolans verksamhet, har ökat under flera år och fortsätter att öka. Prestationsgraden i utbildning på grundnivå och avancerad nivå har ökat under de senaste åren, bl.a. till följd av en ökad andel programutbildningar i utbildningsutbudet. Även genomströmningen i utbildning på forskarnivå är relativt god. Samtidigt har resultatet av kvalitetsutvärderingar visat att vissa utbildningsområden har problem med bristande kvalitet. Sammantaget tyder dessa faktorer enligt regeringen på att det finns skillnader i verksamhetens effektivitet mellan lärosäten och utbildningsområden.

Redovisade tillkännagivanden

Regeringen redovisar behandlingen av två tillkännagivanden inom verksamhetsområdet Universitet och högskolor (avsnitt 5.5 i propositionen). Det ena avser utbildningarnas arbetslivsanknytning, och det andra avser jämförelser av utbildningars kvalitet. Regeringen har inte uttalat att de är slutbehandlade.

Politikens inriktning

Högre utbildning och forskning av hög kvalitet är avgörande för att säkra framtidens jobb och långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft, men även för att ge kvinnor och män ökad trygghet på arbetsmarknaden, ekonomisk jämställdhet och ökad makt att forma sina egna liv. För att möta de stora nuvarande och framtida samhällsbehoven prioriterar regeringen insatser för att främja en god tillgång till högre utbildning av hög kvalitet för människor oavsett bakgrund eller funktionsförmåga under hela livet och i hela landet. För regeringen är det viktigt att det finns goda möjligheter att återvända till högskolan eller påbörja en högskoleutbildning senare i livet för att skaffa ny kompetens, fördjupa tidigare kunskap eller specialisera sig.

I avsnittet Politikens inriktning redogör regeringen för initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området (avsnitt 5.6 i propositionen). I det följande redovisas några större satsningar.

Utbyggnaden av högskolan fortsätter. Flera hälso- och sjukvårdsutbildningar har byggts ut liksom förskollärarytbildningen och lärarutbildningarna. Utbildningarna byggs ut permanent för att ge universitet och högskolor långsiktiga planeringsförutsättningar och för att klara samhällets långsiktiga kompetensförsörjningsbehov. Regeringen satsar också på att skapa effektivare strukturer för tillgång till distansutbildning för att öka tillgången till utbildning.

För att möta den stora lärarbristen fortsätter regeringen satsningarna på sommarkurser, vidareutbildning av obehöriga lärare och förskollärare (VAL) och kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för personer med examen på forskarnivå. Uppdraget till ett antal lärosäten att arbeta med olika insatser för att skapa fler vägar till läraryrket fortsätter och satsningen skalas upp. Satsningen på ökad kvalitet i lärarutbildningen permanentas liksom försöksverksamheten med övningsskolor, som även vidareutvecklas och utökas. Regeringen avser också att ge några lärosäten i uppdrag att möjliggöra arbetsintegrerad lärarutbildning (dvs. att arbeta på en skola och studera till lärare parallellt).

För de universitet och högskolor som ingår i den kvalitetsbaserade resursfördelningsmodellen ökar forskningsanslagen med närmare 550 miljoner kronor fr.o.m. 2020 i enlighet med de successiva anslagsökningar som aviserades i den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208).

Regeringen föreslår att Universitets- och högskolerådet får ökade resurser för att förstärka arbetet mot fusk på högskoleprovet.

Budgetförslag

Regeringen föreslår 67 anslag inom området Universitet och högskolor om sammanlagt 47,4 miljarder kronor.

Två anslag om sammanlagt ca 359 miljoner kronor avser utgifter för två myndigheters förvaltning: 2:1 *Universitetskanslersämbetet* och 2:2 *Universitets- och högskolerådet*.

Trettio anslag om sammanlagt 23 miljarder kronor avser ersättning till statliga lärosäten för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Trettio anslag om sammanlagt 16,4 miljarder kronor avser ersättning till statliga lärosäten för forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå.

Fem anslag om sammanlagt 7,6 miljarder kronor avser olika statsbidrag: 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet*, 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*, 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*, 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* och 2:67 *Särskilda bidrag inom högskoleområdet*.

Regeringen föreslår ett bemyndigande för anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*.

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för universitet och högskolor (avsnitt 5.7 i propositionen). Under varje anslag återfinns anslagsutvecklingen i en tabell: utfall och anslagssparande för 2018, anslag och utgiftsprognos för 2019, regeringens förslag för 2020 och regeringens beräkning av anslaget för 2021 och 2022. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå och beräknad anslagsnivå. Det finns också en s.k. härledningstabell där det framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, överföring till eller från andra anslag eller beslut om en ökning eller minskning av anslaget. Under anslaget för Universitets- och högskolerådet, liksom under samtliga anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid statliga universitet och högskolor, återfinns en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Ändrat anslagsändamål

Regeringen anger att anslagsändamålet ändras fr.o.m. 2020 för anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* så att det av anslagets ändamål framgår att anslaget även får användas för kapitaltillskott för finansiering av idébanksmedel efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Anslag för myndigheters förvaltning

Anslaget 2:1 Universitetskanslersämbetet

Regeringen anger att anslaget får användas för Universitetskanslersämbetets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 156 376 000 kronor för 2020 för bl.a. uppdraget om en samlad kvalitetssäkring med 5 miljoner kronor.

Anslaget 2:2 Universitets- och högskolerådet

Regeringen anger att anslaget får användas för Universitets- och högskolerådets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 202 273 000 kronor för 2020 för bl.a. utveckling av en betygsdatabas till stöd för reformen om rätt till behörighetsgivande studier vid komvux med 5 miljoner kronor och förstärkning av arbetet för att stoppa fusk på högskoleprovet med 15 miljoner kronor.

Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid statliga universitet och högskolor

Regeringen anger att de totalt 30 anslagen får användas för ersättning till statliga universitet och högskolor för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning. Regeringen föreslår att anslagen anvisas totalt 23 045 718 000 kronor för 2020 för bl.a. en utbyggnad av utbildningar enligt propositionen (avsnitt 5.6, tabell 5.13). Utbyggnaden avser bl.a. lärar- och forskollärarytbildningar, ingenjörutbildningar, läkarutbildningar och sommarkurser. (Se även fördelningen mellan lärosäten i sammanställningen av regeringens anslagsförslag i bilaga 2 till betänkandet.)

Det bör enligt regeringen vara möjligt att omprioritera medel mellan lärar- och vårdutbildningarnas olika inriktningar för att lärosätena ska kunna fortsätta att bygga ut utbildningarna med hög kvalitet och för att bättre ta till vara de resurser som satsas.

Ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden framgår av propositionen (avsnitt 5.7, tabell 5.14). Samtliga ersättningsbelopp räknas upp med pris- och löneomräkning (PLO).

Anslag för forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå vid statliga universitet och högskolor

Regeringen anger att 26 anslag får användas för ersättning till statliga universitet och högskolor för forskning och utbildning på forskarnivå. Anslagen för Stockholms konstnärliga högskola, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan och Kungl. Musikhögskolan i Stockholm får användas för ersättning för konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå. Regeringen föreslår att anslagen anvisas totalt 16 446 591 000 kronor för 2020. Fördelningen per lärosäte av ökningen av anslagen framgår av propositionen (avsnitt 5.7, tabell 5.15). Medel fördelas dels utifrån kvalitetsindikatorerna citeringar och externa medel, dels utifrån samverkan i enlighet med de principer som beskrevs i budgetpropositionen för 2018. (Se även fördelningen mellan lärosäten i sammanställningen av regeringens anslagsförslag i bilaga 2 till betänkandet.)

Anslag för statliga bidrag och bemyndigande

Anslaget 2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till enskilda utbildningsanordnare för ersättning för högskoleutbildning på

grundnivå och avancerad nivå, behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till forskning och utbildning på forskarnivå.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 3 537 450 000 kronor för 2020. Inom anslaget fördelar regeringen resurser till Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Enskilda Högskolan Stockholm AB, Akademi för Ledarskap och Teologi, Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut, Ericastiftelsen, Ersta Sköndal Bräcke högskola AB, Stiftelsen Rödakorshemmet, Sophiahemmet, Ideell förening, Beckmans skola AB och Newmaninstitutet AB. Fördelningen per lärosäte framgår av propositionen (avsnitt 5.7, tabell 5.192).

Anslaget 2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser för högskoleutbildning och forskning inom högskoleområdet. Anslaget får även användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning, samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 860 473 000 kronor för 2020 för bl.a. vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) och särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) med 16 miljoner kronor, arbetsintegrerad lärarutbildning med 30 miljoner kronor, övningskolor med 10 miljoner kronor och bättre tillgång på distansutbildning med 7 miljoner kronor.

Anslaget 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter vid universitet och högskolor för särskilda åtaganden och för utgifter för bidrag till insatser för ökad kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Anslaget får även användas för kapitaltillskott för finansiering av idébanksmedel efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 456 723 000 kronor för 2020 för bl.a. tandvårdscentraler vid Karolinska institutet och Malmö universitet med närmare 188 miljoner kronor och kapitaltillskott till holdingbolag för finansiering av idébanksmedel med 11 miljoner kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel. Idébankerna består av forskningsresultat som forskare av olika anledningar inte driver vidare till kommersialisering.

Anslaget 2:66 Ersättning för klinisk utbildning och forskning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag enligt avtal mellan svenska staten och landsting om samarbete om högskoleutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till

landsting enligt avtal om samarbete om högskoleutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 2 681 459 000 kronor för 2020. Avtalet inom hälso- och sjukvården (ALF) slöts 2014 med sju landsting, och avtalet inom tandvården (TUA) slöts 2004 med två landsting.

Anslaget 2:67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning, samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 46 674 000 kronor för 2020.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2019/20:3297 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* med 1 000 000 kronor och en minskning av anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* med 2 000 000 kronor till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2019/20:2649 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslaget 2:8 *Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med 8 000 000 kronor. Minskningen avser nedläggning av Nationella sekretariatet för genusforskning. Vidare föreslås en minskning av anslaget 2:54 *Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå* med 9 000 000 kronor och en minskning av anslaget 2:58 *Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå* med 10 000 000 kronor. Minskningarna avser påslag av regeringen som enligt motionärerna är omotiverade.

Därutöver föreslår motionärerna att fyra nya anslag införs och att medel tillförs dessa enligt följande. Anslaget 99:8 *Ökad lärartäthet och undervisningstimmar högre utbildning* tillförs 250 000 000 kronor för en ökning av antalet undervisningstimmar inom vissa utbildningar, anslaget 99:9 *Avskaffa produktivitetsavdraget* tillförs 350 000 000 kronor för ett avskaffande av produktivitetsavdraget, anslaget 99:10 *Nationella prov lärarutbildningen* tillförs 25 000 000 kronor för införande av nationella prov i lärarutbildningen och anslaget 99:11 *Ökat basanslag* tillförs 300 000 000 kronor för en ökning av basanslaget till högre utbildning och universitetsforskning.

Vänsterpartiet

I partimotion 2019/20:2695 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 263 000 000 kronor för en höjning av ersättningen per helårsstudent i syfte att stärka kvaliteten på högre utbildning. Motionärerna avvisar regeringens satsning om 30 000 000 kronor på arbetsintegrerad lärarutbildning med hänvisning till sin egen satsning på välfärdens personalförsörjning, inklusive arbetsintegrerad lärarutbildning, under utgiftsområde 25. Vidare föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 2:67 *Särskilda bidrag inom högskoleområdet* med 60 000 000 kronor för studentkåren och studenthälsan i syfte att öka tryggheten för studenter på lärosätena.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 113 000 000 kronor.

I yrkande 14 anser motionärerna att det är nödvändigt att förkorta den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) från 90 högskolepoäng till 60 högskolepoäng. Det skapar fler och snabbare vägar in i läraryrket för dem som redan har ämneskunskaper. I yrkande 50 vill motionärerna att valideringen förbättras så att kunskap som har förvärvats genom lång yrkeserfarenhet eller genom utbildning i ett annat land tas till vara. Motionärerna föreslår 50 000 000 kronor för kompletterande utbildning och validering 2020. I yrkande 51 föreslår motionärerna nya utbildningsplatser för läkare, sjuksköterskor och barnmorskor och föreslår 100 000 000 kronor för detta 2020. I partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 26 föreslås också fler utbildningsplatser för vårdyrken.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och att både utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt. Högre utbildning och forskning av hög kvalitet är avgörande för att säkra framtidens jobb och långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft. Högskoleutbildning bidrar även till bildning och till enskilda individers utveckling, samhällsengagemang och kritiska tänkande.

Lärförsörjningen och lärarutbildningen

Ett par yrkanden rör frågor om fler vägar in i läraryrket och lärarutbildningens kvalitet.

Utskottet vill påminna om att en rad åtgärder har genomförts för att möta den stora lärarbristen. I budgetpropositionen för 2020 framgår det att resurser tidigare har avsatts till en utbyggnad av lärar- och förskolläraryrkesutbildningar som pågår fram till 2021. Resurser har också satsats på sommarkurser för att möjliggöra för lärarstudenter att snabbare läsa in en lärarutbildning och för att redan behöriga lärare ska kunna läsa in ytterligare ämnesbehörighet. För att locka fler till lärarutbildningarna och öka antalet behöriga lärare avser regeringen att ge ett urval av lärosäten i uppdrag att utveckla samarbetet regionalt och möjliggöra arbetsintegrerad lärarutbildning, dvs. att arbeta på en skola och studera till lärare parallellt. Regeringen fortsätter även arbetet med att skapa fler vägar till läraryrket med uppdrag till sju universitet och högskolor att bl.a. ta fram kortare ämneskurser som ska kunna erbjudas studenter som vill läsa till ämneslärare genom en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) men saknar en del av de ämnesstudier som krävs.

Utskottet konstaterar att Regeringskansliet har gett två utredare i uppdrag att biträda Utbildningsdepartementet med att ta fram förslag på åtgärder för ökad kvalitet i lärarutbildningen samt åtgärder för att underlätta för fler att bli lärare (pressmeddelande den 17 oktober 2019, Utbildningsdepartementet). I uppdraget ingår även att föreslå hur längden för kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) kan kortas ned och studietakten höjas. Utredarna ska också föreslå hur fler lärarledda timmar kan införas. Uppdraget har getts mot bakgrund av punkt 56 i den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringspartierna och Centerpartiet och Liberalerna från januari 2019 där det framgår att lärarutbildningen ska reformeras. Uppdraget ska redovisas i mars 2020.

Utskottet ser inte något skäl att föregripa pågående satsningar och uppdrag.

Validering

När det gäller validering kan utskottet konstatera att Universitets- och högskolerådet har tillförts resurser för att stärka detta arbete. Utskottet vill i sammanhanget påminna om Valideringsdelegationen som har i uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet (dir. 2015:120). Delegationen ska föreslå åtgärder för att säkra ett sammanhållet system för validering på nationell och regional nivå. Utskottet ser inte något skäl att föregripa uppdraget som pågår till i december 2019.

Resurstilldelning

Ett par yrkanden rör frågor om medel till lärosätenas anslag för utbildning och forskning liksom medel för vissa särskilda utgifter.

När det gäller frågan om kvalitetsförstärkningar till lärosätena framgår i budgetpropositionen för 2020 att totalt 875 miljoner kronor har avsatts för att höja ersättningsbeloppen för humaniora, samhällsvetenskap, teologi, juridik och lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna under perioden 2015–2018. Medlen

skulle bl.a. användas för att öka andelen lärarledd tid på utbildningar inom dessa områden. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) redovisade till regeringen i mars 2019 hur regeringens särskilda satsning på höjda ersättningsbelopp har använts och analyserade hur satsningen bidragit till högre kvalitet inom berörda utbildningar. UKÄ upplevde att denna förstärkning i högre utsträckning använts för åtgärder som på såväl kort som lång sikt kan leda till höjd utbildningskvalitet. I den budget för 2019 som beslutades av riksdagen beräknades satsningen till 250 miljoner kronor per år fr.o.m. 2019. I regleringsbrevet för budgetåret 2019 avseende universitet och högskolor framgår att den särskilda höjningen av ersättningsbeloppen ska användas för kvalitetsförstärkande åtgärder. Medlen avsatta för humaniora, teologi, juridik och samhällsvetenskap ska i första hand användas för att öka andelen lärarledd tid på utbildningar inom dessa områden.

När det gäller fler platser till utbildningar för hälso- och sjukvårdsyrken kan utskottet konstatera att regeringen har inlett en utbyggnad av högskolan som fortsätter i och med budgetpropositionen för 2020. Utskottet vill påminna om att bl.a. flera hälso- och sjukvårdsutbildningar har byggts ut. 2015 inleddes en utbyggnad av utbildningarna till sjuksköterska, barnmorska och specialistsjuksköterska, och sedan 2018 pågår även en utbyggnad av läkarutbildningarna. Utbyggnaderna av dessa utbildningar genomförs nu permanent, och de fortsätter därmed att utgöra en viktig utgångspunkt för arbetet för bättre kompetensförsörjning i hälso- och sjukvården. Utskottet ser inte något skäl att vidta ytterligare åtgärder.

Med hänvisning till de initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området anser utskottet att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden inom området Universitet och högskolor är väl avvägda. Utskottet ser därför inte något skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena i övrigt.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har utskottet här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden inom området Universitet och högskolor och att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt (se utskottets förslag i avsnitt 2 om statens budget inom utgiftsområde 16).

6 Forskning

Propositionen

Omfattning, mål och resultatanalys

Verksamhetsområdet Forskning omfattar anslag till forskning, forskningens infrastruktur, nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap, forskningsinformation, rymdforskning och rymdverksamhet samt medlemskap i internationella forskningsorganisationer. Anslagen avser bl.a. Vetenskapsrådet, Rymdstyrelsen, Kungl. biblioteket, Institutet för rymdfysik, Polarforskningssekretariatet, Överklagandenämnden för etikprövning och Etikprövningsmyndigheten. Den 1 januari 2020 planeras Nämnden för prövning av oredlighet i forskning att inrättas.

År 2000 uppställdes målet inom EU att de samlade privata och offentliga investeringarna av FoU ska uppgå till 3 procent av BNP 2010. Det svenska nationella målet för forskning och utveckling (FoU) inom ramen för Europa 2020-strategin är att de totala investeringarna i FoU ska uppgå till ungefär 4 procent av BNP 2020 (prop. 2010/11:100). Statens investeringar, bidragen från EU:s ramprogram och övriga offentliga investeringar i FoU uppskattades till 43,26 miljarder kronor 2018, vilket motsvarade ca 0,90 procent av BNP. Företagens investeringar i FoU uppskattades till 113,8 miljarder kronor 2018, vilket motsvarade 2,38 procent av BNP. Sammantaget avsattes därmed ca 3,28 procent av BNP på FoU 2018.

Regeringens mål för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar upp mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt (prop. 2016/17:50).

Regeringen redovisar resultaten inom området och drar bl.a. följande slutsatser (avsnitt 6.3.3 i propositionen). Åren 2007–2018 ökade de statliga anslagen för forskning och utveckling med närmare 50 procent. Det har resulterat i en ökning av den vetenskapliga produktionen, som dock är lägre än i jämförbara länder. Den vetenskapliga synligheten har ökat marginellt medan den har ökat kraftigare i flera av de jämförda länderna. Sveriges konkurrenskraft, mätt med dessa mått, har därmed inte stigit under perioden. Andelen kvinnor bland professorer har ökat med 10 procentenheter under de senaste tio åren. Regeringen gör bedömningen att satsningarna på forskning för att möta samhällets utmaningar enligt de två senaste forskningspolitiska propositionerna har genomförts väl och med hög kvalitet. Vidare visar utvärderingen inom ramen för ALF-avtalet att svensk klinisk forskning generellt håller hög kvalitet. Satsningar för att stärka registerbaserad forskning har ökat såväl tillgängligheten som kvaliteten på registerdata. Svensk rymdforskning och rymdindustri håller enligt regeringen hög internationell

klass. Den europeiska spallationskällan ESS och röntgenljuskällan MAX IV förväntas bli världsledande inom sina respektive områden.

Redovisade tillkännagivanden

Regeringen redovisar behandlingen av ett tillkännagivande inom verksamhetsområdet Forskning (avsnitt 6.5 i propositionen). Det avser behandling av personuppgifter för forskningsändamål. Regeringen har inte uttalat att det är slutbehandlat.

Politikens inriktning

Regeringens ambition är att stärka den fria forskningen samtidigt som forskningspolitiken både nationellt och inom EU ska svara mot nationella och globala samhällsutmaningar. Sverige är en ledande forskningsnation, och den positionen ska försvaras. Sverige ska vara ett attraktivt land för att investera i forskning och utveckling. En faktor för att främja detta är framstående forskningsinfrastrukturer. Regeringen förbereder nu för nästa forskningspolitiska proposition som ska ange inriktningen på forskningspolitiken för perioden 2021–2024. För att den forskning som bedrivs ska hålla hög kvalitet och möta de stora samhällsutmaningarna behöver jämställdhetsperspektivet integreras. Andelen kvinnor som är professorer har ökat, men ligger fortfarande på en låg nivå.

I avsnittet Politikens inriktning redogör regeringen för initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området (avsnitt 6.5 i propositionen). Bland annat görs en satsning fr.o.m. 2020 på rymdforskning och rymdverksamhet för att den svenska rymdforskningens och rymdindustrins starka position internationellt ska kunna behållas och även utvecklas. Satsningen gör att Sverige i större utsträckning kan delta i internationella rymdsamarbeten och att Rymdstyrelsen kan ta sig an de långsiktiga mål som anges i den nationella rymdstrategin (skr. 2017/18:259).

Budgetförslag

Regeringen föreslår 13 anslag inom området Forskning om sammanlagt 8,4 miljarder kronor.

Åtta anslag om 800 miljoner kronor avser förvaltningsutgifter för myndigheter: 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning*, 3:5 *Rymdstyrelsen: Förvaltning*, 3:6 *Institutet för rymdfysik*, 3:7 *Kungl. biblioteket*, 3:8 *Polarforskningssekreteriatet*, 3:10 *Överklagandenämnden för etikprövning*, 3:11 *Etikprövningsmyndigheten* och 3:12 *Nämnden för prövning av oredlighet i forskning*.

Fem anslag om sammanlagt 7,6 miljarder kronor avser utgifter för statliga bidrag: 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer*, 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet*, 3:9 *Sunet* och 3:13 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

Regeringen föreslår bemyndiganden för anslagen 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* och 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet*.

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för forskning (avsnitt 6.6 i propositionen). Under varje anslag återfinns anslagsutvecklingen i en tabell: utfall och anslagssparande för 2018, anslag och utgiftsprognos för 2019, regeringens förslag för 2020 och regeringens beräkning av anslaget för 2021 och 2022. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå och beräknad anslagsnivå. Det finns också en s.k. härledningstabell där det framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, överföring till eller från andra anslag eller beslut om en ökning eller minskning av anslaget. Under anslagen för Polarforskningssekreteriatet, Sunet och Etikprövningsmyndigheten återfinns en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Ändrat anslagsändamål

Regeringen anger att anslagsändamålet ändras fr.o.m. 2020 för anslaget 3:8 *Polarforskningssekreteriatet* så att det av anslagets ändamål framgår att anslaget även får användas för att organisera och genomföra forskningsexpeditioner. Utgifterna för expeditioner varierar mellan åren. De år större expeditioner genomförs måste hela anslagssparandet tas i anspråk. Regeringen anger även att anslagsändamålet ändras fr.o.m. 2020 för anslaget 3:9 *Sunet* så att det av anslagets ändamål framgår att anslaget även får användas för de specifika kostnader Sunet har för anslutning till internationella forskningsnät.

Anslag för myndigheters förvaltning

Anslaget 3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Regeringen anger att anslaget får användas för Vetenskapsrådets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 167 731 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning

Regeringen anger att anslaget får användas för Rymdstyrelsens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 35 448 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:6 Institutet för rymdfysik

Regeringen anger att anslaget får användas för Institutet för rymdfysiks förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 57 106 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:7 Kungl. biblioteket

Regeringen anger att anslaget får användas för Kungl. bibliotekets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 414 482 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:8 Polarforskningssekreteriatet

Regeringen anger att anslaget får användas för Polarforskningssekreteriatets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för att organisera och genomföra forskningsexpeditioner.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 49 636 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:10 Överklagandenämnden för etikprövning

Regeringen anger att anslaget får användas för förvaltningsutgifter för Överklagandenämnden för etikprövning.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 5 363 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:11 Etikprövningsmyndigheten

Regeringen anger att anslaget får användas för Etikprövningsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 42 663 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:12 Nämnden för prövning av oredlighet i forskning

Regeringen anger att anslaget får användas för förvaltningsutgifter för Nämnden för prövning av oredlighet i forskning. Nämnden kommer att inrättas den 1 januari 2020 och ska utreda misstänkt oredlighet i forskning (prop. 2018/19:58, bet. 2018/19:UbU21, rskr. 2018/19:273).

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 8 200 000 kronor för 2020.

Anslag för statliga bidrag och bemyndiganden*Anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för stöd för forskning och forskningsinformation. Anslaget får även användas för utgifter för forskningsinfrastrukturer, internationellt forskningssamarbete, utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet. Anslaget får även användas för bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source ESS, efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 6 035 846 000 kronor för 2020 för bl.a. den nya uppgiften att validera alternativa metoder till djurförsök med 2 miljoner kronor. Vidare beräknas anslaget minska med 150 miljoner kronor fr.o.m. 2021 för att finansiera satsningen på rymdforskning och rymdverksamhet (se anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet*).

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 19 100 000 000 kronor 2021–2030. Bland annat tillkommer åtaganden som följer av att konsortiet för europeisk forskningsinfrastruktur, European Spallation Source ERIC (ESS), har inrättats. Sveriges kostnad för konstruktionen av ESS beräknades i budgetpropositionen för 2018 till ca 6,8 miljarder kronor för perioden 2013–2025 i 2013 års priser. Till följd av högre byggkrav enligt strålsäkerhetsföreskrifter och antagonistiska hot och på grund av att färre länder än beräknat

har anslutit sig till ESS beräknas kostnaderna nu öka med ca 800 miljoner kronor.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget besluta om bidrag på högst 700 000 000 kronor till European Spallation Source ERIC (ESS).

Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget besluta om medlemskap i följande konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur (s.k. ERIC-konsortier): Aerosols, Clouds and Trace Gases Research Infrastructure (ACTRIS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Marine Biological Resource Center (EMBRC-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, European Plate Observing System (EPOS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor och European Solar Telescope (EST-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 6 000 000 kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget besluta om finansiering av de årliga medlemsavgifterna i följande konsortier: Council of European Social Science Data Archives (CESSDA-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine (EATRIS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor, European Research Infrastructure for Biomedical Imaging (Euro-Bioimaging-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Biobanking and Biomolecular Resources Infrastructure (BBMRI-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Social Survey (ESS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Joint Institute for VLBI in Europe (JIVE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och Integrated Carbon Observation System (ICOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 10 000 000 kronor per år.

Anslaget 3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för avgifter till internationella forskningsorganisationer.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 360 061 000 kronor för 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 950 000 000 kronor 2021–2030. Vetenskapsrådet svarar för långsiktiga internationella åtaganden gentemot forskningsorganisationer.

Anslaget 3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning och utveckling inklusive industriutvecklingsprojekt och fjärranalys inom

nationella och internationella samarbeten. Anslaget får även användas för utgifter för information om rymdforskning och rymdverksamhet samt utgifter för deltagande i internationella rymdsamarbeten. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för verksamhet vid Esrange och till utgifter för ersättning till vissa samebyar samt till samefonden med anledning av verksamheten vid Esrange.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 112 356 000 kronor för 2020 för bl.a. en satsning på rymdforskning och rymdverksamhet med 150 miljoner kronor. Satsningen finansieras bl.a. genom att anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* minskas med 75 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 500 000 000 kronor 2021–2034. Den verksamhet som finansieras från anslaget bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt.

Anslaget 3:9 Sunet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för Swedish University Computer Network (Sunet), ett datanätverk för överföring av digital information mellan universitet och högskolor samt vissa andra organisationer. Anslaget får även användas för utgifter för grundanslutning till Sunet för de konstnärliga högskolorna, statliga kulturarvsinstitutioner och Kungl. biblioteket samt för de specifika kostnader Sunet har för anslutning till internationella forskningsnät.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 49 183 000 kronor för 2020.

Anslaget 3:13 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för tull och mervärdesskatt som har betalats av EISCAT Scientific Association. Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom forsknings- och utvecklingsområdet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 88 995 000 kronor för 2020.

Bemyndigande om statliga garantier för överbrygningslån till ESS

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ställa ut statliga garantier för överbrygningslån till European Spallation Source ERIC (ESS) för konstruktionen av den europeiska spallationskällan som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 600 000 000 kronor och gäller som längst t.o.m. 2025.

I budgetpropositionen för 2016 bemyndigades regeringen att ikläda staten betalningsansvar för statliga garantier som uppgick till högst 600 000 000 kronor och som skulle gälla som längst t.o.m. 2022. Konsortiet behövde dock inte uppta något överbrygningslån förrän i början av 2018, vilket gör att det nu finns behov av att förlänga garantin till att gälla som längst t.o.m. 2025.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2019/20:3297 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 150 000 000 kronor. Motionärerna anser att det är viktigt att svensk grundforskning av högsta kvalitet även fortsättningsvis kan stödjas och främjas. Motsvarande förslag finns i yrkande 8. Vidare föreslår motionärerna att anslaget 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* minskar med 1 000 000 kronor till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2019/20:2649 av Patrick Reslow m.fl. (SD) föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 300 000 000 kronor för att verksamheten enligt motionärerna är överfinansierad. I stället ska lärosätenas basanslag för utbildning och forskning öka. Vidare föreslås en höjning av anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* med 300 000 000 kronor för att göra det möjligt att nå målen för svensk rymdforskning och rymdverksamhet, stärka den internationella konkurrenskraften och öka möjligheten att delta i olika forskningsprojekt. Därutöver föreslår motionärerna att ett nytt anslag, 99:12 *Tekniskt forskningsinstitut*, tillförs 125 000 000 kronor.

Utskottets ställningstagande

Forskning och ny kunskap är avgörande för att möta globala och nationella samhällsutmaningar. Utskottet ser positivt på regeringens ambition att stärka den fria forskningen samtidigt som forskningspolitiken både nationellt och inom EU ska svara mot nationella och globala samhällsutmaningar. Det är mycket angeläget att Sverige behåller sin position som en ledande forskningsnation.

I forskningspropositionen från 2016 (prop. 2016/17:50) aviserades successiva anslagsökningar för universitetens och högskolornas forskningsanslag, vilka nu genomförs. Det innebär en ökning av de universitetens och högskolors forskningsanslag som ingår i den kvalitetsbaserade resursfördelningsmodellen med närmare 550 miljoner kronor fr.o.m. 2020. Utskottet välkomnar denna ökning.

Utskottet konstaterar att svensk rymdforskning har en stark position internationellt. För att den ska kunna behållas och även utvecklas görs en satsning fr.o.m. 2020 som gör att Sverige i större utsträckning kan delta i internationella rymdsamarbeten, vilket gagnar svensk rymdforskning. Vidare kan Rymdstyrelsen ta sig an de långsiktiga mål som anges i den nationella

rymdstrategin som riksdagen behandlade hösten 2018 (skr. 2017/18:259, bet. 2018/19:UbU3).

Utskottet vill inte föregripa nästa forskningspolitiska proposition som planeras att överlämnas till riksdagen under hösten 2020 och finner därför inte anledning att föreslå någon ytterligare åtgärd med anledning av ovanstående motionsyrkanden. Med hänvisning till de initiativ som regeringen tagit eller avser att ta inom området anser utskottet att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden inom området Forskning är väl avvägda.

Sammanfattningsvis har utskottet här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden inom området Forskning och att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt (se utskottets förslag i avsnitt 2 om statens budget inom utgiftsområde 16).

7 Anslag för gemensamma ändamål

Propositionen

Budgetförslag

Regeringen föreslår fyra anslag för gemensamma ändamål om sammanlagt 158 miljoner kronor och ett bemyndigande om ekonomiska åtaganden.

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för gemensamma ändamål (avsnitt 7.1 i propositionen). Under varje anslag återfinns anslagsutvecklingen i en tabell: utfall och anslagssparande för 2018, anslag och utgiftsprognos för 2019, regeringens förslag för 2020 och regeringens beräkning av anslaget för 2021 och 2022. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå och beräknad anslagsnivå. Det finns också en s.k. härledningstabell där det framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, överföring till eller från andra anslag eller beslut om en ökning eller minskning av anslaget.

Anslaget 4:1 Internationella program

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för stipendier till s.k. tredjelandsstudenter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att främja internationella kontakter inom EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet. Anslaget får även användas för att medfinansiera EU-medel inom Universitets- och högskolerådets ansvarsområde och genomföra stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 81 589 000 kronor för 2020.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 168 000 000 kronor 2021–2023. Universitets- och högskolerådet kommer under 2020 att bevilja stipendier för senare läsår.

Anslaget 4:2 Avgift till Unesco och ICCROM

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgift till Unesco. Anslaget får även användas för utgifter för Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM) samt utgifter för de Unescokonventioner som Sverige har ratificerat.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 30 886 000 kronor för 2020.

Anslaget 4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet

Regeringen anger att anslaget får användas för Svenska Unescorådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bevakning och genomförande av Unescos verksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 10 645 000 kronor för 2020.

Anslaget 4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning. Anslaget får även användas för utgifter för statistik, analyser och prognoser inom dessa områden.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 35 143 000 kronor för 2020.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag om anslag för gemensamma ändamål och ett bemyndigande om ekonomiska åtaganden är väl avvägda. Utskottet har därmed redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden (se utskottets förslag i avsnitt 2 om statens budget inom utgiftsområde 16).

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 16 (M)

Kristina Axén Olin (M), Maria Stockhaus (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M) anför:

Moderaternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotionen Återupprätta samhällskontraktet – en budget för Sverige (mot. 2019/20:3060). I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Motionen behandlas i betänkande 2019/20:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 1 i det betänkandet.

Moderaternas förslag till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning läggs fram i motion 2019/20:3297. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2019 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att delta i utskottets beslut när det gäller statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16. I stället lägger vi fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet.

Moderaternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 16 innebär följande.

Alla ska ha rätt till en bra skola och ingen ska lämna grundskolan utan de kunskaper som behövs för jobb och fortsatta studier. Skolan är, och ska vara, den del av välfärden som inte bara möjliggör en trygg framtid utan också utjämnar livschanser. På många skolor bedrivs utbildning i världsklass som hjälper eleverna att upptäcka nya världar. Samtidigt finns det betydande skillnader både mellan skolor och mellan klassrum, vilket gör att inte alla elever får samma möjligheter till en god utbildning. Det finns t.ex. skolor i Sverige där mindre än hälften av eleverna når gymnasiebehörighet. Utan slutförd gymnasieutbildning ökar risken att hamna i utanförskap. En av de viktigaste reformerna för att motverka ett växande utanförskap är att höja kunskapsresultaten i svensk skola. När skolan fungerar för alla och i hela Sverige stärks sammanhållningen.

Alla barn förtjänar en bra start när de börjar skolan. Moderaterna prioriterar därför reformer för att förskolan ska kunna fortsätta att utvecklas och bli en god brygga över till skolans undervisning. Förskolan har i dag ett uppdrag att stödja barn i deras språkutveckling, både på barnens modersmål och på svenska. Det finns dock forskning som tyder på att förskolor där majoriteten av barnen har ett annat modersmål än svenska inte lyckas med uppdraget. För de barn som aldrig eller sällan möter det svenska språket i hemmet behövs en särskild språkförskola för att de ska kunna svenska när de börjar skolan. Språkförskolan ska rymmas inom ordinarie förskoleverksamhet med särskild tid avsatt för svenskundervisning av nyanlända barn. Språkförskolan innebär att barnen ska gå 15 timmar i veckan på förskolan och att särskild tid ska läggas

på undervisning i svenska. Vi föreslår också kompetensutveckling för förskollärare för språkundervisning. I avvaktan på den lagstiftning om obligatorisk språkförskola för nyanlända barn från tre års ålder som regeringen ska återkomma till riksdagen med föreslår Moderaterna 20 miljoner kronor 2020 som huvudmän kan söka för att påbörja införandet av en språkförskola, dels sökbara, dels till inrättandet av språkförskolan.

Moderaterna föreslår också reformer som ska stärka elevers lärande och kunskaper. Vi vill införa en tioårig grundskola med skolstart i årskurs 1 vid sex års ålder. Detta innebär att dagens förskoleklass görs om till en ny årskurs 1 och att lågstadiet blir fyraårigt. De kunskapskrav som finns för lågstadiet i dag ska finnas kvar, och förändringen innebär att sexåringarna knyts till grundskolans personal, kompetens, läroplan och resurser. Dagens lärare i förskoleklassen har viktiga kunskaper om barnens tidiga lärande som måste tas till vara. Det är därför viktigt att dessa lärare får möjlighet att komplettera sin kompetens i t.ex. läs- och skrivinläring och bedömning.

Svensk utbildningspolitik ska präglas av höga förväntningar, tydliga krav och fokus på kunskap. Vi kan inte acceptera att Sverige har hamnat efter andra länder när det gäller kunskapsnivåer. Elever i svensk skola har betydligt mindre undervisningstid än elever i andra jämförbara länder. Vi anser att skolan i än högre grad ska fokusera på viktiga baskunskaper som att läsa, skriva och räkna. Därför vill vi öka undervisningstiden med en timme mer per dag med start på lågstadiet. Tidiga insatser är avgörande för att fler elever ska nå kunskapsmålen. Lovskola är ett annat sätt att ge elever som behöver det mer undervisningstid. Vi vill utöka satsningen på lovskola och införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola i fyra veckor i årskurs 6 till årskurs 9. Lovskolan ska vara obligatorisk för elever som inte har tillräckliga betyg för att komma in på gymnasiet. Dessa satsningar görs inom utgiftsområde 25.

Varje elev i Sverige har rätt till en bra utbildning. Det ska inte spela någon roll vilken skola man går i utan alla skolor ska vara bra skolor. Moderaterna föreslår 44 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår för medel till Skolinspektionen. Vi vill att Skolinspektionen ska få ett utökad uppdrag att granska alla landets skolor i förhållande till ett antal nationella kvalitets- och kunskapsmål. Därefter ska de skolor som behöver det få stöd och resurser att genomföra de förändringar som behövs för att vända resultaten. Det kan handla om fler lärare, utökad specialpedagogiskt stöd eller förändringar i skolans ledning och styrning. Skolor som trots insatser inte kan garantera alla elever en god utbildning ska kunna tvångsförvaltas, och ytterst stängas. Allt fler skolor anställer nu lärarassistenter för att avlasta lärarna med det administrativa arbetet så att lärarna kan fokusera på kärnverksamheten, nämligen undervisningen. Detta är en positiv utveckling som bidrar till att uppvärdera läraryrket. Jobbet som lärarassistent kan också vara en första väg in i skolans värld för ungdomar. I skolor i utsatta områden är behovet av administrativ avlastning ofta särskilt stort. Arbetsmiljön för lärarna på dessa skolor är en anledning till att många skickliga lärare väljer bort att arbeta där

då timmarna inte räcker till för att klara den höga arbetsbelastningen. Moderaterna tillförde medel i budgeten för 2019 till fler lärarassistenter i skolor i utsatta områden. Till skillnad mot regeringen anser vi nu att ytterligare riktade medel för detta inte är nödvändigt utan tillför i stället skolan resursförstärkning under utgiftsområde 25.

Moderaterna anser att regeringen gör en felaktig prioritering när den satsar på statsbidrag för stärkt likvärdighet. Det finns flera signaler som tyder på att bidraget inte når sitt syfte. Vi väljer att minska antalet specialdestinerade statsbidrag och tillför i stället medel till kommunerna direkt, i syfte att undvika skattehöjningar och neddragningar på kärnverksamhet såsom skolan.

Skickliga lärare ska ha bra betalt, och Sveriges lärare ska känna sig trygga med att de riktade lönehöjningar som görs i dag ska fortsätta att gälla. Samtidigt måste mer göras för att fler av våra skickligaste lärare ska söka sig till de skolor som har de största utmaningarna. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs även möjligheten att göra karriär och utvecklas i yrket. Därför vill vi att den införda höjningen av lärarlönerna med 3 miljarder kronor ska ligga kvar. Vi står också bakom utbyggnaden av karriärtjänstsystemet och satsningen på fler förstelärare i utanförskapsområden med ett lönetillägg på 10 000 kronor i månaden.

Moderaterna anser att det är viktigt att svensk grundforskning av högsta kvalitet även fortsättningsvis kan stödjas och främjas. Därför föreslår vi att Vetenskapsrådets forskningsresurser ökar med 150 miljoner kronor.

För att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen föreslår vi att pris- och löneomräkningen (PLO) reduceras med 50 procent på vissa förvaltningsanslag.

2. Statens budget inom utgiftsområde 16 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD) anför:

Sverigedemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotionen Vi tryggar välfärden – Sverigedemokraternas förslag till statsbudget 2020 (mot. 2019/20:2682). I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Motionen behandlas i betänkande 2019/20:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 2 i det betänkandet.

Sverigedemokraternas förslag till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning läggs fram i motion 2019/20:2649. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2019 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att delta i utskottets beslut när det gäller statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16. I stället lägger vi fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet.

Sverigedemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 16 innebär följande.

Vårt samhälle är beroende av ett bra och högkvalitativt utbildningssystem för att fungera och utvecklas. Sverigedemokraterna anser att det behövs fler satsningar inom skola och utbildning. På vissa områden är problemen akuta och det finns behov av riktade åtgärder. Vi föreslår dels en större satsning på förskolan, en förskolemiljard, dels en större satsning på att öka tryggheten i skolan, en trygghetsmiljard. Vad som ingår i dessa satsningar framgår i det följande.

I förskolan läggs grunden för barnens framtid. Vistelsen ska innebära bästa tänkbara omsorg, trygghet, stimulans för utveckling, lärande samt ge en god arbetsmiljö för barn och personal. I dag är dock personaltätheten för låg för att detta ska gälla. Förutom negativa effekter för barnen finns det risk för sjukskrivningar och personalomsättning. I förskolan behövs därför mer personal samtidigt som personalens arbetsvillkor behöver förbättras. Vi satsar 1,3 miljarder kronor för att skapa möjlighet till att varje förskolepersonal ska ansvara för högst fem barn för att förbättra vistelsen för barnen och arbetsförhållandena för personalen.

Fritidshemsverksamheten är av stort värde för många barn och ungdomar. Liksom i grundskolan är vistelsemiljön, arbetsmiljön och personalens förhållanden viktiga. Vi satsar 370 miljoner kronor för att personaltätheten ska kunna öka så att en personal ansvarar för högst 20 barn och ungdomar. Med ökad personaltäthet ökar möjligheten att t.ex. bistå med läsläsning.

Såväl förskolepersonal som grundskolelärare och fritidspedagoger behöver goda arbets- och anställningsförhållanden. Det bör vara självklart att varken barn eller personal vistas i verksamheten då de är sjuka. Karensavdraget som det är utformat i dag försvårar möjligheten för personalen att stanna hemma när det behövs. Ett slopat karensavdrag skulle medföra flera hälsoeffekter, såväl för personal som barn och föräldrar, och vi föreslår en sammanlagd satsning på 500 miljoner kronor för att avskaffa detta.

Sverigedemokraterna anser att Skolinspektionen ska få större mandat och ansvar, med utökad verksamhet och mer resurser, och vi föreslår en satsning på 500 miljoner kronor till myndigheten. Skolinspektionens rutiner gällande kravställande, kontroller, planering och uppföljning av åtgärder och besök behöver också utvecklas och öka. Myndigheten ska i större utsträckning göra t.ex. oanmälda inspektioner och också ställa krav på att de missförhållanden som uppmärksammas ska åtgärdas skyndsamt. Otillräckliga åtgärder ska medföra kännbara konsekvenser. Om det råder påtagliga missförhållanden ska staten ta över. Fler skolverksamheter behöver kontrolleras oftare än vad som görs i dag, speciellt religiösa skolor.

För de elever som har svårt att fungera i en normal skolsituation behövs extra satsningar. Vi anser att det ska införas ett system med jourklasser i mindre orter och på mindre skolenheter och jourkolor i större orter och på större skolenheter. Berörda elever kan ges mer stöd och undervisning, och övriga elever får större möjligheter till studiero samt en lugn och trygg miljö i klassrummet. Vi vill satsa 500 miljoner kronor för jourklasser och jourkolor.

Det behövs en förstärkning av samtliga personalkategorier i skolan, och vi föreslår att 1 miljard kronor riktas mot en sådan satsning. Förutom lärare behöver även uppgifter och professioner utanför själva undervisningen stärkas, t.ex. personal inom it, administration, lokalansvar och vaktmästeri.

Sverigedemokraterna anser att lärarnas arbets- och anställningsvillkor behöver utvecklas och att löneutvecklingen ska ställas i relation till detta. Vi föreslår en karriärtjänstmodell för lärare. Den ska baseras på utveckling, samordning, mentorskap och krav på höjning av elevresultat. Vi avvisar regeringens modell för förstelärare då vi anser att den är ojämlig. Vi anser inte heller att den stora del av satsningen som ges till förstelärare i utsatta områden är rimlig. Vi avvisar även regeringens satsning på det s.k. likvärdighetsbidraget. Vi menar att bidrag behöver vara mer specificerade och riktade än detta bidrag för att bli slagkraftiga.

Studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas och effektiviseras. Studie- och yrkesvägledarnas roll och ansvar behöver förtydligas och samordnas, digitalt vägledningsstöd behöver utvecklas och karriärvägledningsperspektivet behöver förstärkas i olika skolämnen.

Det behövs åtgärder mot hedersproblematik inom skolan. Vi vill att utbildning om hedersproblematik ska ingå som en obligatorisk del av lärarutbildningen samt att redan anställda lärare och övrig skolpersonal ska få en obligatorisk fortbildning om hedersproblematik. Kunskapen ska stärka personalen i deras yrkesroll så att de på bästa sätt kan stödja utsatta elever och verka för att svenska grundläggande värderingar fortsatt gäller i skolan.

Den psykiska ohälsan hos barn och unga ökar kraftigt. Det behöver utredas hur elevhälsan kan stärkas och ges bättre förutsättningar att möta, och vid behov behandla, elever som mår psykiskt dåligt. Vi föreslår en satsning på drygt 300 miljoner kronor för elevhälsan.

Det behövs ytterligare satsning på utbildning och möjligheter kopplat till tekniska yrken. Ungdomar som inte fått arbete efter avslutad teoretisk utbildning ska få en andra chans att bli anställningsbara i industrin genom en s.k. teknikbrygga. Under två terminer får eleven stärka sina kunskaper i teoretiska och praktiska ämnen och därefter genomföra en statligt finansierad praktiktermin hos ett lokalt industriföretag.

En levande landsbygd är betydelsefull för att hela Sverige ska leva. Servicefunktioner och grundläggande samhällsfunktioner, t.ex. skolverksamhet, behövs även i glesbygden. Vi vill göra en satsning på 360 miljoner kronor för att stödja glesbygdsskolor där det finns risk för nedläggning på grund av tillfälligt sviktande elevunderlag.

Inom högre utbildning är egenansvar och självstudier inom utbildningen viktigt. Lika viktigt är att det förekommer lärarledd undervisning i tillräcklig utsträckning. Av denna anledning behöver lärartäthet och lärarledd undervisning öka, och vi satsar 250 miljoner kronor för detta ändamål.

Lärarutbildningarna behöver styras utifrån ett kvalitetsperspektiv, inte minst för att höja läraryrkets attraktionskraft. Nationella prov behöver införas

inom lärarutbildningen. Vi avsätter 25 miljoner kronor för kostnader för att införa ett sådant prov.

Under 1990-talet infördes ett produktivitetsavdrag för högskoleväsendet, vilket innebar att anslagen till högskolorna skulle få ett avdrag motsvarande den summa som den privata tjänstesektorn lyckats effektivisera sin verksamhet de senaste 10 åren. Effektivisering är positivt, men för att behålla kvalitet inom utbildning kan inte effektivisering drivas alltför långt. Produktivitetsavdraget ska därför avskaffas.

Anslag ska förmedlas direkt till lärosätena i stället för till de vetenskapliga råden. I dag sker en direktfinansiering på 45 procent av forskningen på lärosätena. För att erhålla en högkvalitativ och självständig forskning ska andelen basanslag uppgå till ungefär 60 procent på våra högskolor, vilket är vanligt för de mest framgångsrika utländska universiteten. Vi vill att anslag till lärosätenas basanslag för utbildning och forskning ökas med 300 miljoner kronor medan anslag för forskning och forskningsinformation vid Vetenskapsrådet minskas med 300 miljoner kronor.

Det statliga anslaget ska dras in för Nationella sekretariatet för genusforskning. Omotiverade tidigare påslag för konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå vid Konstfack samt konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå på Kungliga Musikhögskolan avslås.

Forskning behöver i större utsträckning finansieras genom ett statligt tekniskt forskningsinstitut. Sverigedemokraterna vill här göra större satsningar för en ökning av verksamheten samt en utveckling av kvaliteten och satsar 125 miljoner kronor för detta ändamål. Det är ett led i vår strävan att främja företagsnära, tillväxtdrivande forskning.

Samhällsnyttan med rymdforskning och rymdverksamhet är stor. Rymdstyrelsen är i behov av satsningar för att kunna delta inom olika forskningsprojekt. För att öka Sveriges möjligheter att medverka, öka konkurrensförmågan, utveckla ny teknologi och få möjlighet till nya marknader och nya jobbtillfällen, satsar vi ytterligare 300 miljoner kronor på rymdforskningen och rymdverksamheten.

3. Statens budget inom utgiftsområde 16 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotionen En plan för jämlikhet och grön omställning (mot. 2019/20:2915). I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Motionen behandlas i betänkande 2019/20:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 3 i det betänkandet.

Vänsterpartiets förslag till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning läggs fram i motion 2019/20:2695. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2019 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår jag från att delta i utskottets beslut när det gäller statens budget

för 2020 inom utgiftsområde 16. I stället lägger jag fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 16 innebär följande.

Vänsterpartiet menar att utvecklingen i skolan de senaste decennierna har gått åt fel håll. All forskning indikerar att betydelsen av elevers sociala bakgrund, klasstillhörighet och etniska bakgrund för skolresultaten ökar. Undersökningar visar även att likvärdigheten i den svenska skolan har försämrats sedan slutet av 1990-talet. Skillnaderna i resultat och kunskaper har ökat mellan elever, skolor och kommuner. Vänsterpartiet anser att alla barn oavsett bostadsort, klassbakgrund och etnisk bakgrund ska garanteras en bra skola i stället för att dagens segregering av skolvalssystem ska gälla. Alla elever ska ha samma rätt till kunskap, lärande och utveckling, oavsett bakgrund och förutsättningar. Alla elever ska kunna lita på att de går i en bra skola. För att uppnå detta krävs en nationellt likvärdig och jämlik skola. För att ett skolsystem ska vara riktigt bra krävs att fokus är på det viktigaste. Kvaliteten och behoven ska alltid komma i första rummet, inte möjligheten att berika sig på verksamheten. Vänsterpartiet anser att skolans mål ska vara att ge eleverna den bästa kunskapen, inte att generera vinst till privata bolag. För en likvärdig utbildning behövs ett slut på vinstintresset inom skolväsendet.

Vänsterpartiet stödde kommunaliseringen av skolan i början av 1990-talet och menade att ett kommunalt driftsansvar för skolverksamheten skulle ses som ett led i en ökad decentralisering och demokratisering av den offentliga sektorn. I samband med reformen lyfte Vänsterpartiet dock en rad farhågor. Under de senaste decennierna har det uppmärksammats att lärare har fått allt fler arbetsuppgifter och hur underhåll av lokaler blivit alltmer eftersatt, vilket bidragit till en försämrad arbetsmiljö. För att kunna skapa en likvärdig och bra skola i hela landet anser Vänsterpartiet nu att staten behöver återta huvudmannaskapet för skolan.

Inom förskolan är barngrupperna fortfarande för stora. Vänsterpartiet tillför därför kommunerna drygt 2 miljarder kronor per år i en särskild personalsatsning riktad mot förskolan. Även fritidshemmet ska omfattas. Vi vill också öka personaltätheten, förbättra kvaliteten och öka möjligheter till fortbildning.

Vi tycker att det är viktigt att lärare kan utvecklas i sitt arbete och tillför därför ytterligare medel för införandet av ett professionsprogram. Hög personaltäthet i skolan är en prioriterad fråga för Vänsterpartiet och vi avvisar därför regeringens minskning av anslaget för fler anställda i lågstadiet. Dessutom föreslår vi dubbelt så mycket medel på anslaget som regeringen föreslår, nära 1 miljard kronor. Vänsterpartiet prioriterar satsningar på fler lärare och avvisar därför också regeringens förslag om ökade medel till lärarassistenter. Vi värnar om elevers rätt till stöd i skolan liksom möjlighet till elevhälsa och är därför negativa till regeringens neddragningar på dessa områden. Vi vill avveckla karriärstegsreformen och avvisar därför regeringens höjning av detta anslag. Även regeringens förslag om ökade medel för

implementering av betyg i årskurs 4 avvisas. Vi anser att simkunnighet är viktigt och är därför negativa till regeringens förslag om neddragning av medel för lovsimskola.

Vänsterpartiet vill genomföra satsningar på näringsrik och god skolmat, som ger låg klimatpåverkan och som gynnar biologisk mångfald. Vi vill därför ge stöd åt kommuner som vill utbilda personalen i hållbar matlagning, bygga tillagningskök i skolor samt som arbetar för att minska matsvinn och gör andra åtgärder för att utveckla hållbar skolmat. Satsningen görs inom utgiftsområde 25.

Vänsterpartiet vill stärka kvaliteten på högre utbildning och föreslår därför en höjning av ersättningen per helårsstudent till lärosätena. Vi satsar 293 miljoner kronor för detta ändamål. Vidare vill vi öka tryggheten för studenter på lärosätena och föreslår därför 60 miljoner kronor till studentkårerna och till att stärka studenthälsan på lärosätena.

Vänsterpartiet vill införa en modell liknande Dalamodellen för läraryrket i nationell skala för att möta personalbristen inom fler välfärdsyrken såsom undersköterskor, förskollärare och sjuksköterskor. Dalamodellen innebär att man kan studera till lärare på deltid samtidigt som man är anställd inom skolan på deltid, dvs. ett arbetsintegrerat lärande. Vår satsning på välfärdens personalförsörjning finansieras inom utgiftsområde 25.

4. Statens budget inom utgiftsområde 16 (KD)

Gudrun Brunegård (KD) anför:

Kristdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotionen Ett Sverige att lita på – trygghet och välfärd (mot. 2019/20:3341). I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Motionen behandlas i betänkande 2019/20:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 4 i det betänkandet.

Kristdemokraternas förslag till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning läggs fram i motion 2019/20:3188. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2019 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår jag från att delta i utskottets beslut när det gäller statens budget för 2020 inom utgiftsområde 16. I stället lägger jag fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet.

Kristdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 16 innebär följande.

Enligt Kristdemokraterna är skolans huvuduppgift att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan har också ett bildningsuppdrag.

Kristdemokraterna menar att föräldrar bör kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn, vilket innebär att det måste finnas en väl utbyggd barnomsorg med olika alternativ. Barnomsorgen ska hålla hög kvalitet, och storleken på barngrupperna måste minska. Det är positivt att allmänna

riktlinjer för barngruppernas storlek har återinförts samt att statsbidrag ges till de huvudmän som minskar gruppernas storlek. Kristdemokraterna vill dock gå längre och vill därför lagstifta om maximalt antal barn i förskolans småbarnsgrupper. Vi menar att den allvarliga utvecklingen med stora barngrupper i förskolan måste brytas. Kristdemokraterna vill därför se en lag som anger att barn som är tre år eller yngre inte ska gå i förskolegrupper med fler än tolv barn. Staten behöver ta det ekonomiska huvudansvaret för denna reform, men även kommuner och föräldrar behöver bidra. Staten föreslås skjuta till drygt 2,3 miljarder kronor 2020, men samtidigt kan det gällande statsbidraget för mindre barngrupper slopas eftersom det inte har gett tillräcklig effekt. Maxtaxan föreslås höjas samtidigt som kommunerna finansierar en lika stor del som föräldrarna bidrar med. Reformen beräknas vara fullt utbyggd 2022.

Ett led i att stärka barnens rätt till sin egen kropp är att förskolor arbetar medvetet med frågan om integritet. Därför anslår Kristdemokraterna medel som förskolor kan ansöka om för utbildning och införandet av arbetssätt som stärker barns integritet och motverkar sexuella övergrepp.

Kristdemokraterna anser att kvalitetsutvecklingen inom den svenska skolan skulle gynnas av om Skolinspektionen ges ett explicit uppdrag att också ge förbättringsorienterad återkoppling till de skolor som granskats. Vi vill också vidga myndighetens uppdrag så att den även utför oanmälda inspektioner vid signaler om att en skola inte följer skollagen och förordningar.

Att barn mår bra och känner sig trygga i skolan är avgörande för hur de kan lyckas i sitt lärande och sin utveckling. Därför krävs att skolor använder sig av metoder för att hantera mobbning som är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet. Kristdemokraterna menar att det ska vara obligatoriskt för skolhuvudmännen att enbart använda evidensbaserade antimobbningsprogram. Skolverket bör få i uppdrag att göra en uppföljning av den utvärdering av metoder mot mobbning som verket gjorde 2011. Skolverket bör sedan ta fram en rekommendation till skolhuvudmännen om vilka program som kan användas.

Kristdemokraterna menar att en god kunskapsutveckling kräver en bra skolmiljö och elevhälsa. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga. Vi vill därför stärka elevhälsan långsiktigt.

Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder en mindre andel av sin arbetstid till undervisning jämfört med andra länder och att svenska elever får mindre lärarledd undervisning än elever i andra OECD-länder. För att öka den lärarledda ämnesundervisningen krävs det att läraernas olika uppgifter och ansvar ses över. Kristdemokraterna föreslår också särskilda medel för mer lärarledd undervisning, 260 miljoner kronor. Eftersom det i dag råder brist på behöriga lärare kan medlen inledningsvis användas till att anordna fler platser för kompletterande utbildning för akademiker i andra yrken eller till att finansiera deltidsstudier för lärarvikarier. Kristdemokraterna vill också satsa på fler anställda i skolan men anser att skolledarna själva ska

få avgöra vilken kategori anställda som behövs. Därför avvisar vi regeringens förslag på lärarassistenter till förmån för vårt partis egen satsning på fler anställda i skolan om 1 miljard kronor per år.

Alla barn och unga är olika. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att elever i behov av särskilt stöd ska kunna få anpassad undervisning efter deras behov, både vad gäller gruppstorlek och lärares kompetens i stället för att till varje pris integreras i den ordinarie skolan. Under lång tid har det varit brist på specialpedagoger och speciallärare. På grund av förestående pensionsavgångar och en stor andel obehöriga bland dem som arbetar med specialpedagogiskt stöd kommer bristen att öka. Kristdemokraterna anslår därför 230 miljoner kronor för kompetensutveckling för dessa personalgrupper.

För att stödja språkutvecklingen och möjligheten att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andraspråk föreslås fortbildning för svensklärare inom svenska som andraspråk med en satsning på 200 miljoner kronor.

Kristdemokraterna anser att alla föräldrar ska ha möjlighet att vara delaktiga i sina barns skolgång och föreslår därför en satsning på att alla skolor mer aktivt ska involvera föräldrarna i barnens lärande genom särskilda utbildningsträffar. Målet med förslaget är att involvera alla föräldrar i sina barns skolgång, inte bara resursstarka föräldrar. Extra medel ska därför gå till skolor med stor andel hushåll med låg utbildning och utländsk bakgrund.

Barn i Sverige rör på sig för lite, och vi menar att det finns ett stort behov av att öka möjligheterna till rörelse och träning i samband med skoldagen. Ett bra sätt att få till stånd detta är att använda barnens tid på fritids till fysiska aktiviteter i större utsträckning. Kristdemokraterna vill därför stimulera samverkan mellan idrottsklubbar och fritidshemsverksamheten.

Den nya modellen för statsbidrag för regionalt yrkesvux syftar till att i större utsträckning möta arbetsmarknadens behov av kompetens och nyanländas behov av yrkesutbildning på gymnasial nivå. De senaste åren har ett stort antal nyanlända personer tagit steget in i arbetskraften, och fler är på väg in under kommande år. Givet de stora utmaningar som bristande språkkunskaper och en lägre utbildningsbakgrund innebär, gör Kristdemokraterna bedömningen att ytterligare platser behövs inom regionalt yrkesvux framöver och föreslår 400 miljoner kronor mer än regeringen för 2020 för detta ändamål.

Kristdemokraterna vill också förstärka och förlänga satsningen på statsbidrag till vuxenutbildningen för utbildning inom hälso- och sjukvården. Stödet är till för personer som vill kombinera utbildning med en tidsbegränsad anställning inom äldreomsorgen eller hälso- och sjukvården och syftar till att ge deltagarna kompetens för en tillsvidareanställning. Tyvärr trappar regeringen ned stödet 2020 medan vi vill att satsningen fortsättningsvis ska ligga på samma nivå som tidigare. Därför satsar vi 150 miljoner kronor 2020.

Många människor har värdefulla kunskaper som har förvärvats genom lång yrkeserfarenhet eller genom utbildning i ett annat land. Dessa kunskaper måste

tas till vara och till fullo kunna bedömas vid en rekrytering. Det görs inte i dag. Både samordningen av och kvaliteten på valideringen av akademiska kunskaper och arbetslivserfarenheter ska förbättras och handläggningstiderna kortas. Vägen till arbetsmarknaden ska bli kortare. Kristdemokraterna vill skapa fler och snabbare vägar in i läraryrket för lämpliga personer som har examen i ett relevant ämne eller yrkeskunskap. Vi menar att det är nödvändigt att förkorta den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) till 60 högskolepoäng, motsvarande ett års heltidsstudier, för att personer med ämneskunskaper snabbare ska kunna få en lärarexamen. Kristdemokraterna lägger 50 miljoner kronor för validering och kompletterande utbildning 2020.

För att komma till rätta med vissa bristyrken menar Kristdemokraterna att antalet utbildningsplatser ska ses över. Den stora bristen på utbildade läkare, sjuksköterskor och bammorskor leder till mindre tillgänglighet i vården. Därför anslår vi resurser till nya utbildningsplatser för dessa yrkeskategorier med 100 miljoner kronor 2020.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:1 Budgetpropositionen för 2020 utgiftsområde 16:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel (avsnitt 5.7).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag på högst 700 000 000 kronor till European Spallation Source ERIC (ESS) (avsnitt 6.6.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ställa ut statliga garantier för överbrygningslån till European Spallation Source ERIC (ESS) för konstruktionen av den europeiska spallationskällan som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 600 000 000 kronor och gäller som längst t.o.m. 2025 (avsnitt 6.6.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om medlemskap i följande konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. Erickonsortier: Aerosols, Clouds and Trace Gases Research Infrastructure (ACTRIS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Marine Biological Resource Center (EMBRC-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, European Plate Observing System (EPOS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor och European Solar Telescope (EST-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 6 000 000 kronor. Vidare bemyndigas regeringen att under 2020 besluta om finansiering av de årliga medlemsavgifterna i följande konsortier: Council of European Social Science Data Archives (CESSDA-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine (EATRIS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor, European Research Infrastructure for Biomedical Imaging (Euro-Bioimaging-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Biobanking and Biomolecular Resources Infrastructure (BBMRI-

- ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Social Survey (ESS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Joint Institute for VLBI in Europe (JIVE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och Integrated Carbon Observation System (ICOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 10 000 000 kronor per år (avsnitt 6.6.1).
5. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2020 under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt tabell 1.1.
  6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:2649 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2019/20:2695 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om för stora barngrupper i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lag om max tolv barn i småbarnsgrupperna i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3124 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet platser inom regionalt yrkesvux och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet platser inom sfi-yrkesutbildning och göra det till huvudspår i sfi-utbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla skolhuvudmän ska ha evidensbaserade antimobbningsprogram och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp rapporten om antimobbningsprogram från 2011 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidga Skolinspektionens uppdrag till att också ge förbättringsorienterad återkoppling som stöder skolorna i arbetet med att åtgärda missförhållanden, brister och kvalitetsproblem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler inspektioner och uppföljningar samt ett vidgat uppdrag för oanmälda inspektioner och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra ett specialläraryft för lärare som vill utbilda sig till speciallärare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värdet av fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta kompletterande pedagogisk utbildning KPU från 90 högskolepoäng till 60 högskolepoäng för att skapa fler vägar in i läraryrket för dem som redan har ämneskunskaper, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer lärarledd undervisningstid och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsträffar för föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärare i svenska som andraspråk och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om för stora barngrupper i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lag om maximalt tolv barn i småbarnsgrupperna i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad samverkan mellan fritis och idrottsrörelsen och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förebygga övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra valideringen och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsplatser för läkare, sjuksköterskor och barnmorskor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3202 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa fler platser inom yrkesvuxenutbildningen, med fokus på sfi med yrkesutbildning, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler utbildningsplatser för vårddyrken och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskolepersonal ska få genomgå utbildning i arbetssätt som stärker barns integritet i syfte att förebygga sexuella övergrepp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3297 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat anslag till Statens skolinspektion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på språkförskola för nyanlända barn från tre års ålder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag för utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärtjänster för lärare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag för statligt stöd för stärkt livsvärldighet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
			M	SD	V	
1:1	Statens skolverk	1 135 892	-9 000		+57 000	
1:2	Statens skolinspektion	443 484	+44 000	+500 000		+12 000
1:3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	762 437	-8 000			
1:4	Sameskolstyrelsen	51 579		-15 000		
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	3 911 093	-686 000	+1 000 000	-456 000	-1 334 900
1:6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	314 806				
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	3 903 000		+1 300 000	+2 192 000	
1:8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	190 720				
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	108 015				
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	380 026		+25 000		
1:11	Fler anställda i lågstadiet	985 500			+985 500	
1:12	Skolforskningsinstitutet	24 387				
1:13	Praktiknära skolforskning	18 543				
1:14	Bidrag till lärarlöner	4 670 100		-2 670 000	-43 000	
1:15	Särskilda insatser inom skolområdet	163 418				
1:16	Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	4 885 500	-1 385 000	-3 000 000		
1:17	Bidrag till vissa studier	17 525				
1:18	Statligt stöd till vuxenutbildning	2 372 422				+550 000
1:19	Myndigheten för yrkeshögskolan	125 594	-1 000			
1:20	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	2 832 754				

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
		M	SD	V	
2:1	Universitetskanslersämbetet	156 376	-1 000		
2:2	Universitets- och högskolerådet	202 273	-2 000		
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 849 467			
2:4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 259 049			
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 165 339			
2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 322 628			
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 206 210			
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 664 258		-8 000	
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 812 675			
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 709 980			
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 463 101			
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 186 882			
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 626 821			
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 022 080			
2:15	Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	747 524			
2:16	Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 663 040			
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 216 582			
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 712 345			
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	706 999			
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	416 790			
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	695 550			
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	260 690			
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 111 214			
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	359 084			

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
		M	SD	V	
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	830	106		
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	286	796		
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	583	130		
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	262	470		
2:29	Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	979	794		
2:30	Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	255	672		
2:31	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	262	700		
2:32	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	104	401		
2:33	Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	634	451		
2:34	Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	131	692		
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	208	588		
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	52	014		
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	111	379		
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	39	351		
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	523	023		
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	89	468		
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	446	239		
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	87	804		
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	478	704		
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	109	671		
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	414	196		
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	80	014		

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
		M	SD	V	
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	417 497			
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	69 565			
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	321 195			
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	57 159			
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	383 154			
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	77 105			
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	169 115			
2:54	Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	20 318		-9 000	
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	67 365			
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	11 571			
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	137 058			
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	20 419		-10 000	
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	440 002			
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	92 836			
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	36 540			
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	21 439			
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	3 537 450			
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	860 473		+263 000	+113 000
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	456 723			
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 681 459			
2:67	Särskilda bidrag inom högskoleområdet	46 674		+60 000	
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	6 035 846	+150 000	-300 000	
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	360 061			

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
		M	SD	V	
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	167 731	-1 000		
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	1 112 356		+300 000	
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	35 448			
3:6	Institutet för rymdfysik	57 106			
3:7	Kungl. biblioteket	414 482			
3:8	Polarforskningssekreteriatet	49 636			
3:9	Sunet	49 183			
3:10	Överklagandenämnden för etikprövning	5 363			
3:11	Etikprövningsmyndigheten	42 663			
3:12	Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	8 200			
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	88 995			
4:1	Internationella program	81 589			
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	30 886			
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	10 645			
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	35 143			
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>					
99:1	Stöd till glesbygdsskolor			+360 000	
99:2	Slopat karensavdrag förskola			+300 000	
99:3	Utökning av SYV grundskolan och gymnasieskolan			+125 000	
99:4	Slopat karensavdrag grundskola och fritids			+200 000	
99:5	Jourklass/jourskola			+500 000	
99:6	Utökad personaltäthet fritidshem			+370 000	
99:7	Teknikbrygga			+190 000	
99:8	Ökad lärartäthet och undervisningstimmar högre utbildning			+250 000	
99:9	Avskaffa produktivitetsavdraget			+350 000	
99:10	Nationella prov lärarutbildningen			+25 000	
99:11	Ökat basanslag			+300 000	

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD	
		M	SD	V		
99:12	Tekniskt forskningsinstitut		+125 000			
99:13	Skolhälsovård		+305 100			
99:14	Mer friskvård på fritids				+100 000	
99:15	Fler anställda i skolan				+1 000 000	
99:16	Antimobbningsprogram				+95 000	
99:17	Utbildningsdag för föräldrar				+60 000	
99:18	Mer lärarledd undervisning				+260 000	
99:19	Motverka övergrepp i föreningar				+70 000	
Summa för utgiftsområdet		83 315 865	-1 899 000	+513 100	+3 058 500	+925 100

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2020 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Tidsperiod
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	1 468 000	2021–2026
1:6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	35 500	2021
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	614 000	2021
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	350 000	2021–2023
1:13	Praktiknära skolforskning	37 000	2021–2023
1:14	Bidrag till lärarlöner	2 426 000	2021
1:16	Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	6 230 000	2021
1:18	Statligt stöd till vuxenutbildning	2 322 000	2021
1:20	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	8 500 000	2021–2027
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	19 100 000	2021–2030
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	1 950 000	2021–2030
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	3 500 000	2021–2034
4:1	Internationella program	168 000	2021–2023
Summa beställningsbemyndiganden		46 700 500	